

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

V NOVO LETO — V NOVO DOBO!

Letos prehajamo v novo leto z drugačnimi čustvi in obzorji, kot pretekla leta. Pod nami so se omajali temelji, ki so obetali, da bodo morda še stoletja trdno nosili piramido človeške družbe. Opustimo torej ozkosrčno gledanje sedanjosti, kakor da bi bilo bistvo sedanjega dogajanja boj imperijev za obstanek in prevlado, in kakor naj bi bil izid te vojne prevlada zmagovite države nad premagano. Tako gledajo razmere ozkosrčni, v preteklosti zakoreninjeni meščani.

Delavci gledamo v dušo sedanjega človeštva. Duša človeštva je ostala enaka skozi tisočletja, globoki ocean, na katerem so viharji samo neznatna površinska pojava. Človeška duša ima od pravekov svojo zakonodajo, svoj red, svojo spoznavo dobrega in hudega, pravice in krivice. Ta večni zakon je s silo udiral na površje v vseh dobah človeške zgodovine, pri vseh ljudstvih in narodih.

Zunanji izraz tega pojava opazimo v socialnih gibanjih do temnih dob človeškega rodu. Večna težnja človeške duše po pravici se je izražala prav tako v dobah neomike in divjstva, kakor v najbolj bleščečih stoletjih starih imperijev, v prosvetljeni dobi novega veka ali v moderni dobi tehnike. Eden in isti, večno nespreneljiv zakon je znova in znova uhajal skozi zunanje oklepe človeških dob in terjal pravico. In skozi vsa dolga tisočletja je človeški rod slutil prihajajočo dobo, ko bo njegova težnja postala resničnost. Večna težnja po pravičnosti je terjala težke žrtve. Piramida človeške družbe je trla pod svojo silno težo apostole pravice. Ta človeška piramida stoji v mlaki krvi in na strtih kosteh množice človeških otrok, ki so šli za klicem pravice, vsajenim v njihovih dušah.

Veliki, tisočletni piramidi grozi danes razdejanje. Pradavno človeško stremljenje jo je omajalo in ji razkrojilo temelje: delovni človek izmika svoja ramena, ki so doslej opirala zgradbo družbe. Na obzorju vstaja slika, o kateri je človeški rod sanjal tisočletja, doba, ki jo je videl evangelist Janez: tisočletje miru in pravice.

Kako daleč se umaknejo torej današnja dogajanja, fronte in bitke ter imperializmi, če pomislimo na večno dušo človeštva, ki danes bolj ko kdaj v zgodovini vdira skozi razpadajoči oklep človeške družbe na svetli dan in obeta ustvariti na razvalinah sedanjih človeških organizacij in držav svoje pradavno hotenje!

S takimi mislimi vstopamo v novo leto, opuščajoč žalostinke o težki sedanjosti in brezupni prihodnosti tistim, ki se jim udirajo tla pod nogami in ki bodo izginili v razvalinah velike piramide. Delovno ljudstvo bo na novoletni dan rajši prislunilo prvim zvokom zmagovalne hosane, ki bo napolnila svet in oznanila tisočletno kraljestvo pravičnosti in miru!

Povedana sta prav za prav le uvod in zaključek k pripombam o naših domačih slovenskih razmerah in nalogah. Slovenski narod je člen v verigi človeških ljudstev in rodov. Člen z istimi nalogami in nameni. Kamenček v velikem mozaiku človeštva, ki bi izven mozaika ne pomenil ničesar in bil zavržen. V vsem tem mozaiku odseva duša velikega Stvarnika, njegove mladosti in večnega reda.

Usoda našega naroda je tesno povezana z usodo vseh drugih narodov. Izven okvira ostalega človeškega reda za nas ni prostora. Res si moremo med seboj urejati življenje po svoje, toda le do nekaj meja. V največji meri pa smo podvrženi zakonom in redu, ki vlada ali bo vladal vsemu človeštvu. Nespametno bi torej bilo govoriti v nekaj posebnih slovenskih ciljih ali nalogah. Posebni cilji, ki so si jih zastavljali narodi v preteklosti, tudi veliki in mogočni, so pokopavali pod seboj take narode in države. Naš narodni cilj je ustvaritev velikih težnj človeške duše: kraljestvo miru in pravice. To je cilj in naloga vsega človeštva in njihovih rodov.

Ta cilj in hotenje je danes velika vez, ki druži vse človeštvo. Druži ga še eno: nosilec te večne ideje, delovni človek, proletarec. Delo je velika vez med ljudstvi, mnogo večja, kakor so razlike med narodi in njihovimi posebnostmi. Razbičana, trpljenja polna človeška duša je danes sila, ki ne pozna zemljepisnih in državnih meja, ki ima svoj občeloški obraz in jezik, ki prevpije vse sovražstvo in se zasveti skozi še tršo temo sedanjosti.

Delo in trpljenje, hotenje po pravici združujejo danes ves svetovni proletarijat v trdno celoto, vključujoč tudi slovenskega kmeta in delavca.

Majhni in kratkovidni so računi tistih, ki vidijo rešitev slovenskega naroda v zmagi enega ali drugega tabora v sedanjih vojni. Pogrešeni so računi v zmagi demokracij onih, ki mislijo, da bo s tem samo po sebi rešeno tudi slovensko vprašanje. Ti bi hoteli obrati sad, preden je zasajeno drevo, na ka-

terem naj bi zrasel. Delovno ljudstvo Anglije, Francije, Amerike vé, kaj je meščanska demokracija, ki je s svojim gospodarskim liberalizmom omogočila velikemu kapitalu neomejeno izrabljanje delavskih množic. Prava demokracija naj bo utelešenje volje večine človeštva — da kar naravnost povemo: urejanje človeške družbe po volji proletariata.

Ta demokracija bo prišla — na razočaranje naših meščanskih demokratov sicer ne iz Londona ali New Yorka, ampak iz delovnega ljudstva. Vem, gospodje, dvignili boste vrišč, da je to diktatura proletariata, ki da jo kakor vsako drugo diktaturo, odklanjate, toda pri vsem tem si menda ne boste domisljali, da boste s svojim »odklanjanjem« in zavijanjem mogli preprečiti delovnemu ljudstvu poti do veljave. Delovno ljudstvo danes zahteva izpolnitev večne težnje po pravici in miru — in kje je sila, ki bi temu tisočletnemu hrepenenju nadela okovje in ga še za tisočletje zasužnila?

Se majhen pogled na »kapitulantstvo«. Nekdo je očital nam krščanskim socialistom kapitulantstvo in priskledništvo, ker smo povedali, da vidimo rešitev slovenskega naroda tesno povezano z rešitvijo socialnega vprašanja pri nas in po Evropi. Povedali smo, da bomo vedno delili usodo vseh evropskih ljudstev in da si ne moremo ustvarjati neke posebne, izjemne usode; poudarili pa smo, da moramo sodelovati, da bo skupna evropska usoda taka, kakor si jo zamišljajo evropska ljudstva, evropski proletarijat. To smo povedali premišljeno, upoštevajoč tudi druge silnice, ki bi kdaj skušale

Evropi udarjati svoj pečat. Zavestno smo se odrekli rešitvi po zahodni meščanski demokraciji, ki bi spet dala diha gornjim slojem družbene piramide, da še nadalje zasužnjujejo proletarijat. Ne zanašamo se na »rešitev« od nikoder, ne z Zahoda, pa tudi ne z Vzhoda, ker vemo, da leži rešitev v evropskih množicah samih, rešitev, ki bo ob danen trenutku prišla do izraza ne glede na izid sedanje imperialistične vojne. Očitek »kapitulantstva« bo torej padel na očitovalca samega. Pri nas ni kapitulantstva, ampak vera v delovno ljudstvo.

Mnogo je modrovanja med slovensko inteligenco o narodu in njegovih nalogah. Izobraženci vsiljujejo ljudstvu svoje nazore — večidel hudo oddaljene od prave ljudskosti, nazore kavarn in odvetniških pisarn, pogrjnjenih miz in brezskrbnega življenja. Slovenski narod pa teh dobrin ne pozna. Suhlega kruha strada, mrz in beda in vsakršno pomanjkanje ga sili k drugačnemu mišljenju, prepad med njim in izobraženstvom, tudi tako imenovanim »slovenskim«, vedno bolj raste. Delovno ljudstvo, slovenski kmet in delavec, gresta svojo pot. Površni opazovalec in »poznavalec« te poti ne opazi.

Urednik.

Betlehemski brat

»Ne bojte se; zakaj, glejte, oznanjam vam veliko veselje, ki bo za vse ljudstvo: Rodil se vam je danes v mestu Davidovem Zveličar, ki je Kristus Gospod. In to vam bo znamenje: Našli boste dete v plenice povito in v jasli položeno.« In v hipu je bila pri angelu množica nebeške vojske, ki je Boga hvalila in govorila:

Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji.

Značilno je, da se oznanja ta angel-ska in svetonočna novica človeštvu v nekako takih duhovnih in gmotnih stiskah, kakor je bilo takrat, ko je prvokrat na nebu zadonel ta mirovni pozdrav in bilo oznanjeno rojstvo Deteta, ki je nosilec tega miru, ki ima postati vogelni kamen stavbe, v kateri more človeštvo najti mir in srečo. Ljudstvo je hrepenelo po odrešeniku, čutilo je, da prihaja nova doba.

Tudi danes smo na prelomu. Vsa ljudstva zemlje hrepenijo in pričakujejo nove, pravičnejše človeške družbe. Hrepenijo po novi kulturi. Zele, da preneha duh sedanjega časa, mrzli in preračunljivi duh, duh tehnike, preneha ta duh, ki je uničil človeško dostojanstvo, ugonobil družino in vse ostale pravne in nadnaravne vrednote

spravil pod svojo oblast in v svojo službo.

Ta duh, duh tehnike, se ne bo umaknil ponižno. Saj smo pričeli, kako se je razbohotil in s kako mogočno besedo govoril. Njemu na čast, na njegovo povelje je žrtvovanih milijone življenj, ljudstva so palnjena v brezmejno stisko, duhovno in gospodarsko.

Glejte! Ravno sedaj, ko je vitez, da imajo sile sedanjega časa neomejeno oblast, se oznanja svetu: Rodil se vam je Zveličar...

Kljub grmenju topov, reglanju strojnici, sikanju bomb se sliši nasprotno oznanilo: Slava Bogu na višavah in mir ljudem...

Ali moremo in smemo zaupati mi proletarci v ta svetonočna sporočila? Eno gotovo imamo: V takih družabnih razmerah, kakršne so, ne moremo več živeti. Saj smo padli na raven rimskega proletarca. Toda mi hočemo živeti! Živeti tako življenje, da bo vredno življenja, da bo dostojno nam kot ljudem.

Komu naj zaupamo? Naša zgodovina dokazuje, da smo marsikomu zaupali, da smo pa bili z redkimi izjemami varani. Ali nismo preveč zaupali raznim »dejanskim in realnim« dokazom, pa premalo duhovnim silam? Ali ni ravno ta okolnost vedno podpirala kapitalizem proti našim stremljenjem? Ali nismo ravno zaradi te okolnosti

vzgojili premalo zavednih, borbenih proletarcev, pa veliko preveč stremuhov in kompromisarjev?

Ves svet, zlasti pa mi proletarci hrepenim po dvojem: Po odrešeniku in po miru.

Svetonočno oznanilo nam pove, da imamo oboje: Rojen je Odrešenik, ki nam prinaša mir.

To je veselo oznanilo, saj je božje oznanilo. Zaradi tega mu moremo zaupati. Kdor doživlja to oznanilo v duhu žive vere in v žaru svojega hrepenenja po odrešenju, mora strmeti nad ljubeznijo Deteta, ki se je rodilo na sveto moč za nas.

Res je, da je v tem rojstvu posebnjena ljubezen. Toda še eno je, kar dela Deteta tako domačega in nam ljubelega, to je bratovstvo. Bog je postal kratkomalo naš brat. Še več, svoje bratstvo je pokazal zlasti proletarcem.

Najprej so zvedeli za svetonočno oznanilo pastirji. Ljudje, ki so imeli najnižjo stopnjo v takratni družbi.

Ko je prišel Kristus učiti, ni šel k mogočnejšem takratne družbe — k farizejem in saducejem, ljudstvo je zbiral okrog sebe, svoje učence si je izbral iz vrst skromnih ribičev, celo najbolj zavržene — cestinarja je poklical v svojo družbo. Skrivnosti so bile razodete malim, ne modrim in razumnim.

Ves čas bivanja na zemlji je ostal siromak. Saj je rekel: »Lisice imajo brloge in ptice pod nebom gnezda, sin človekov pa nima, kamor bi glavo naslonil.« Kljub temu je učil in dal novo postavo, postavil Duha.

Sicer beremo in slišimo pogoste trditve, da je Kristusov nauk usmerjen le na onostranstvo, da nima torej ničesar opraviti z zemskim življenjem, posebno pa ne z državo in gospodarstvom, z družbo in politiko.

Taka trditve je v nasprotju z namenom človeka, ki naj bo gospodar zemlje, to je celotnega gospodarstva. Torej mora služiti vse človeku, da dosega tem laže svoje namene. Ravno zaradi tega je človeštvo tako propadlo, ker ne služi gospodarstvu in družbeno življenje človeku, temveč egoizmu.

Egoizem je kriv, da je človek izgubil svojo duhovno vrednost. Človek kot tak se ocenjuje in upošteva samo kot delovna sila, kot faktor, ki je potreben pri ustvarjanju in pridobivanju raznih gospodarskih dobrin. Kar ni v skladu s tem, ne velja. Zato ne upošteva družba prav nobenih človekovih potreb. Če jih ima, naj si jih uredi in jim zadosti, kakor ve in zna.

Zaradi takšnega gledanja na gospodarstvo je izgubila svoj pomen družina, celo narod in država. Vse vezi, ki naj bi vezale posameznika, družino, stanove, narod in državo v enotno harmonijo, so, če že ne popolnoma uničene, pa vsaj tako zelo načete in zrahljane, da ni več govora o taki harmoniji. Mora pa biti ustvarjena skupnost, ne le v posameznih edincih, ampak med vsem človeštvom. Brez take skupnosti ni niti miru niti sreče.

Zakaj taka mrzota do človeka?

Le zaradi tega, ker manjka v družbi spoznanje o duhovni vrednosti človeka, o njegovem končnem namenu in ker manjka volje, da se vse zasebno in javno življenje tako uredi, da bo v skladu s temi vrednotami.

Svetonočno Dete res ni postavilo določenega gospodarskega in družabnega sistema, toda prineslo je nauk, ki napolni vsakega posameznika in ga usmerja h končnemu cilju človeka. S tem se pa ureja pravilno in pravično tudi tostransko življenje.

Le priznajmo! Kako drugače bi bilo na svetu, če bi se izpolnjevala največja zapoved Kristusova: »Ljubi Go-

spoda, svojega Boga, z vsem srcem...« in druga tej enaka: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.«

Ali, ko bi ljudje upoštevali njegove zveličavne kreposti: »Blagor obogim na duhu...«, to je tistemu, ki v svojem srcu pravilno presoja vrednost zemeljskih dobrin.

Ali ko bi bila človeku vedno pred očmi pretresljiva Kristusova ugotovitev: »Resnično, povem Vam: Bogatin bo težko prišel v nebeško kraljestvo. In še Vam povem: »Laže je velblodu iti skozi šivankino uho kakor bogatino priti v božje kraljestvo.«

Skozi tri leta je učil in sejal svoj božji nauk ter s tem pripravljaj predpogoj za novo, pravično in pošteno družbo. Kajti ta nauk učinkuje najprej na notranje mišljenje človekovo. Po tem mišljenju pa tudi na zunanji svet. Zaradi tega je popolnoma gotovo, da stoji Kristusov nauk v zelo tesni vezi s socialnim in gospodarskim življenjem.

Proletariat ima torej dovolj povoda, da prislunne svetonočnemu oznanilu. Saj je postal Kristus najbolj njegov brat. Saj se je na zemlji najbolj zavzemal za uboge in trpeče; saj je

lačne nasičeval in potrebne podpiral. — Toda tudi poglobiti se moramo v to svetonočno oznanilo in ga v celoti sprejeti Vase.

Pod tem pogojem bo proletariat gotovo zmagal. Saj imamo tudi zagotovilo, da bo vse, kar potrebuje človeštvo, prišlo kot nujna posledica tega nauka, rekoč: »Ne bodite v skrbeh za svoje življenje, kaj boste jedli, tudi ne za svoje telo, kaj boste oblekli... Išcite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to se Vam bo navrglo.«

Proletariat mora ustvariti ali vsaj prvenstveno delati na novi družbi. Prej ne bo rešen. Zato mora prevzeti nauk božjega Dete in biti apostol njegovih idej. Sam mora tako živeti, da bo tudi druge pripeljal k spoznavanju tega nauka in njegove odrešilne moči.

Ko obhajamo spomin svete noči, moramo biti še posebej hvaležni božjemu Detetu, da je prevzelo nase človeka in postalo naš brat ter s tem popolnoma naše. Kajti če bi se nam javilo v veličastvu, kakor ga opisuje sv. Janez v svojem razodetju, kdo bi se mu upal približati?

Srečko Žumer

OB NOVEM LETU

Ob prestopu iz starega v novo se nam zdi, kot da je staro leto minilo z bliskovito naglico. Dan za dnem, teden za tednom, mesec za mesecem so se vrstili neizprosno in izginjali v večnost. Velika svetovna žalost, katere obletnico smo doživeli že pred štirimi meseci, je imela svoj vpliv na ves svet. V neprestani napetosti smo živeli vse leto in z veliko skrbjo sledili dogodkom. Od dneva v dan smo se bali kdaj bo smodnikov dim zajel tudi našo domovino. Toda, hvala Bogu, še vedno uživamo blagodejni mir in naša velika želja ob prestopu v novo leto je, da bi nam bil mir ohranjen še tudi vnaprej. S prošnjo do Vsemogočnega, naj nam z vojsko prizanes, bomo vstopili v novo leto.

Vendarle nam staro leto zapušča bogat nauk, mimo katerega posebno delavci ne smemo iti brezbrizno. Prisotnosti duha ne smemo nikdar zgubiti, naj pridejo dogodki v svetu še taki ali taki. Kolikokrat je butnil v preteklem letu val nervoznosti preko naše meje in gorje bi nam bilo, če bi ob takem dogodku zgubili duševno ravnovesje. Nele da bi naš eventualni nasprotnik to našo duševno zmedenost sijajno izrabil v svoje lastne namene in nam prav zaradi tega lahko porinil nož v hrbet, tudi zaradi naših notranjih razmer moramo ohraniti vsikdar mirno kri. Težke so danes vsepovsod v Evropi družabne razmere. Tudi mi nismo nikaka izjema. Čeprav se bijejo hudi boji vsepovsod v naši bližnji ali daljnji okolici, vendarle vsi ti boji posegajo s svojim odmevom ali pa vzrokom tudi v socialne in politične razmere prav vsakega kosa zemlje. Zato bo za nas velika sreča, če bo odločitev težkih socialnih in političnih razmer, ki so posledica modernega kapitalističnega družabnega reda na vsem svetu, padla drugje in bo naša domovina to svetovno krizo preživela nedotaknjena od vojnega krvavega obračuna.

Zato moramo biti delavci prav sedaj dvakrat previdni in budno ter stvarno slediti vsem dogodkom. Vsaka nepremišljenost se lahko kruto maščuje nad nami bodisi v bližnji ali daljni bodočnosti. Vsak dan nam dokazuje, kako se socialni položaj delovnega človeka poslabšuje. Druginja raste neizprosno v nedogled. Grozi nam pomanjkanje zaradi splošnih težkih razmer v Evropi. Vsak stan, vsak poklic si skuša v organiziranih vrstah pomagati, da si ohrani vsaj najpotrebnejše za življenje. Mi vidimo kako si pomagajo gospodarski krogi. Nobene prilike ne zamudijo, da cene svojim izdelkom povišajo, da si tu in tam priborijo kako ugodnost gospodarskega značaja. V vsakodnevni borbi in strokovni organizaciji vidimo, kako težko si delavstvo pribori kako malenkostno zvišanje plač, svojega edinega dohodka za vsakodnevno oskrbo. Prav zaradi tega vidimo, kako silno so danes potrebne delavske strokovne organizacije, kako potrebno je, da se delavstvo združuje v obrambo svojih življenjskih pravic. Kaj bi bilo, če bi delavstvo v kaki prenapetosti ali v splošni zmedenosti zapustilo svoje organizacije. In to v času, ko prevladuje v svetu divje tekmovalstvo za dobiček, na drugi strani

pa za samoohranilo. Kdo bi mu pomagal v tem primeru? Nihče! Koliko je danes ljudi, ki stradajo, trpijo pomanjkanje. Koliko je brezposelnih, ki čakajo na delo, koliko onemoglih, ki so vse svoje življenje trdo delali, danes pa nimajo kam bi položili svojo glavo, s čim se bodo prehranili jutri, pojutrišnjem. To so krivice, ki vpijejo v nebo po maščevanju.

Vse to nam dokazuje le, pred kako težkimi vprašanji stoji danes delavstvo. Ali naj roke damo v žepe in mirno čakamo, da se bodo časi sami spremenili, da bo težko pričakovana pravica sama zmagala nad krivico. Ne, to bi bila samo naša lenoba, samo zavlačevanje rešitve težkega značaja in vsakodnevno poslabševanje našega položaja. Na delo moramo v bodočem letu prav vsi, od prvega do zadnjega, da ustvarimo močno delavsko fronto, ki se bo uspešno borila za naše lastne koristi. Predvsem pa je to naloga nas krščanskih socialistov, da se borimo z vsemi silami za uveljavljanje naših načel v človeški družbi, da ne bo človek samo sredstvo za dobiček, da ne bo samo objekt izkoriščanja in izmозgavanja, ampak da bo res človek z vsemi pravicami in dolžnostmi. Tudi delavec je človek in zanj zahtevamo vse pravice do poštenega življenja. V tem znamenju se bomo prihodnje leto borili proti vsakomur, ki to pravico delavstvu odreka.

Zato pa se bomo prihodnje leto borili z vso doslednostjo za spoštovanje in upoštevanje delavstva prav povsod, kjer koli so prizadeti njegovi interesi. Borili se bomo za priznanje svobodnih delavskih organizacij, ker so edino te organizacije poklicane kot resničen izraz delavske volje, da vršijo svoje poslanstvo v polni meri. Kdor teh organizacij ne prizna in jih ovira v njihovem delu na kakršen koli način, ta je zaščitnik in podpornik socialne reakcije, ki danes služi edinole kapitalizmu in materializmu. In s takim bodisi poedincem ali pa gibanjem nima delavstvo nobene skupnosti. Prevelika je danes živa stvarnost resničnega življenja, da bi moglo delovstvo izven svojega lastnega okvira podpirati koga, ki v svojem bistvu dela proti resničnemu socialnemu napredku. Borili se bomo za pravico delavstva v delavskih socialnih zavodih. Ti zavodi so v bistvu namenjeni delavstvu, zato mora v njih priti do besede in do vodstva delavstvo po svojih lastnih svobodnih organizacijah. Kdor razume čas, v katerem živimo, ta bo razumel docela tudi polno opravičenost naših zahtev. Danes ni čas nobenih eksperimentov z zavodi, ki tako živo posegajo v družabno življenje kot so delavski zavodi. Nujno zahteva čas tudi v naši državi, prav tako pri našem slovenskem narodu, da stopijo v obrambo časti in samoohranitve na delo vsi pozitivni činitelji naroda in da se tako ustvarja potrebna enotnost in dvig narodnega in domovinskega duha. In vprašanje delavstva, njegove zadovoljnosti in njegovega ustvarjalnega sodelovanja tu ni majhno vprašanje. Prav iz tega vidika, kateremu upravičenosti ne more odrekati noben resničen Slovenec in Jugoslovčan, zahtevamo, da se da delavstvu v

najkrajšem času polna prilika, da svobodno odloča o svojih lastnih zavodih.

Po svojih krščanskih načelih smo pristaši popolne demokracije. Zato ne moremo razumeti nobene politične in strankarske apriorne podrejenosti, niti kakršne koli majorizacije v delavskih vprašanjih. Delavstvo ima pravico prav povsod do svobodnega soodločevanja, kjer koli gre za njegove življenjske interese. Zato smo in bomo odločno proti vsaki delavski organizaciji in delavskemu gibanju, ki je delo ljudi izven delavskih vrst. Taka gibanja so plod sodobnega materialističnega duha, ki stremi samo za razbijanjem organiziranih delavskih vrst in razkrajanjem delavske zavednosti v zdravem odporu proti krivicam sedanjega kapitalističnega družabnega reda. Naša krščanska dolžnost je, da se borimo stvarno in dosledno za krščanski značaj človeške družbe, to je za pravico. Nikakor pa ne moremo in ne smemo podpirati kakor koli miselnosti, ki so vzrok žalostne sedanje dobe. Zato pa mora vsako zdravo politično in strankarsko gibanje v sedanjem času biti sestav svobodnih ustvarjalnih in idealnih ljudi, ki jim je resničen in zdrav socialen, gospodarski in kulturni napredek naroda najvišja življenjska naloga. Taka politična skupnost sloni na zdravi podlagi in tako skupnost bo podpiral z vsem srcem vsak človek. Taka skupnost bo pa tudi v polni meri upoštevala svobodno delavsko gibanje in mu dala prav povsod potrebno mesto, ki mu pripada.

To so le kratko označene naše misli ob vstopu v novo leto. Za ljudi sedanjega časa so te misli gotovo nerazumljive in morda celo revolucionarne. Mi, ki nam naša naloga ni odmerjena samo za dobo par mesecev ali par let, gledamo malo dalje v bodočnost. Naša načela so krščanska. Na teh načelih sloni naše delo in gibanje. In v kolikor so današnji časi in današnja človeška družba oddaljeni od pravega pojma krščanske družbe, tako daleč smo mi s svojim gibanjem proč od današnjih časov in družbe. V krščanskem delavskem gibanju ne more biti kompromisarjenja ne oportunitizma v korist gibanju. Kajti naše gibanje ni zaradi samega sebe, zato da je in da obstoja, ampak zato, da stremi dosledno za svojim ciljem. In ta cilj je, da zavlada v človeški družbi pravica, da postane in ostane delavec človek z vsemi pravicami in dolžnostmi. Vsak delavec mora s svojim delom zaslužiti toliko, da bo pošteno živel in pošteno preživljal svojo družino in tudi svoje otroke vzgojil v poštene člane človeške družbe, ki jim ne bo treba trpeti pomanjkanje in brezposelnosti, ampak da si bodo zopet lahko z delom služili svoj vsakdanji kruh. Delavec pa ne sme imeti samo pošten kos vsakdanjega kruha, ampak tudi notranjo zavest, da je enakovreden član človeške družbe kot vsak drugi. Naše delo je borba za gospodarski in duhovni dvig delovnega človeka. Le tak človek je človek lepše bodočnosti in lepših časov, po katerem tako hrepeni človeštvo.

Velike so naše naloge v sedanjem času, še večje pa v bodočnosti. Zavedajmo se v bodočem letu v polni

meri teh nalog, po bomo vršili svojo dolžnost vsestransko v zdravo rast našega slovenskega naroda. Zavest teh nalog pa nam da potrebno hrbtnost v teh razburkanih časih in pravi smisel našemu življenju.

Ob prestopu v novo leto se vsi člani naše Jugoslovanske strokovne zveze poslavljamo od starega leta v polni zavesti, da smo z uspehom dovršili marsikako borbo delavstvu v korist, v polni zavesti pa tudi da smo vse velike napade na našo skupnost odločno zavrnili in ohranili svojo lastno skupnost nedotaknjeno. Ta zavest je v današnjem času veliko vredna in lahko smo je veseli. Zato se čutim dolžnega, da se ob tej priliki zahvalim prav vsakemu našemu članu v imenu načelstva JSZ za ves trud in veliko požrtvovalnost, ki ni bila majhna. Čakajo nas še težave in borbe, še nasprotovanja, toda na te smo kot preizkušeni borci pripravljani. Prav ničesar nas ne bo iznenadilo, kar koli pride. Mi gremo samozavestno naprej v popolnem prepričanju, da bodo po težkih časih prišli lepi sončni dnevi.

Vsem skupinam!

1. Nujno je, da nam takoj vrnete Delavski koledarček, ako istega ni mogoče vsega razprodati.
2. Vsaka skupina, predvsem njen blagajnik, naj skrbi, da bo denar za prodane koledarčke takoj nakazan centrali.
3. Kjer bi koledarček še želeli, nam sporočite. Poslali ga bomo takoj, čim nam katera skupina vrne neprodane izvode.
4. Blagajniki naj članarino nakažejo vsak mesec sproti, da bo skupina dobila 10% nazaj za svoje potrebščine.

Vsem članom!

1. Vsak zaveden član in članica naj imata naš delavski koledarček.
2. V letu 1941. naj ne bo člana pri JSZ, ki ne bi imel redno plačane članarine.
3. Ako vsi člani svojih majhnih prispevkov redno ne bodo plačevali, bo širši seji stavljen predlog, da članarino zvišamo.
4. Pridobivajte vsi nove naročnike za »Delavsko pravico«.

Centrala.

Vsem odbornikom JSZ!

Za vse zadeve, ki tičejo organizacije, dopisujte na naslov: Jugoslovanska strokovna zveza! Nikdar ne na posamezne osebe (strokovne tajnike). Zgodi se, da je dopis važne tarifne zadeve poslan na tajnika, katerega je treba takoj rešiti. Dotičnega pa ni v centrali več dni skupaj in pismo čaka na mizi ali pa se lahko celo zgubi. Prizadeta skupina se pa po lastni krivdi jezi na centralo, češ stvari še vedno niso uredili. JSZ.

Naše dela v preteklem letu

Leto trdega dela je zopet za nami. V preteklem letu smo se ognili vojnim grozotam, čeprav je bil velik del moških stalno pod orožjem. Vse to je imelo tudi svoj vpliv na naše delovne razmere, o katerih moramo reči, da so bile trde dovolj in da je moral sleherni delavec dovolj garati, da je lahko živel. Vsak dan smo brali časopise in ugibali, kedaj bomo tudi mi zapleteni v vojno viхро, ki vedno huje vrši okrog nas. Z ozirom na dogodke v svetu so bile tudi naše delovne razmere dokaj zapletene.

Življenjski položaj pada.

Življenje delovnega ljudstva se je pričelo z začetkom preteklega leta vedno bolj slabšati z vedno bolj rastočo draginjo, ki se je pričela naglo večati. Vse življenjske potrebščine so se pričele na eni strani na mah dražiti, na drugi strani je začelo vsega primanjkovati. Delovno ljudstvo, ki živi iz rok v usta, je bilo na to spremembo najmanj pripravljeno in zato najbolj udarjeno. Skoraj ni delavca, ki bi bil materialno toliko založen, da bi lahko rekel, da bo vsaj en mesec lepo brez skrbi živel. Ko je draginja že zelo občutno narasla in se je začela že prava revščina (v kolikor je ni bilo že poprej), in ker se zaslužki niso izboljšali, so se začela številna mezdna gibanja, ki so zajela skoraj vse delovno ljudstvo Slovenije. Jugoslovanska strokovna zveza je mnogo doprinesla k izboljšanju razmer. Kjer koli je delavstvo organizirano v JSZ, je izvedla mezdna gibanja, ki so ena uspela bolj, druga zopet manj, kakršna je pač bila odpornost in borbenost delavstva. Potrebni je bilo precej borb, da so bili doseženi uspehi. Mnogo je skupin, ki so šle dvakrat, trikrat, štirikrat in še večkrat v mezdno gibanje.

Organizirani in neorganizirani delavci.

Veliko in važno vlogo v sedanjem času igrajo organizirani in neorganizirani delavci. Kjer je delavstvo organizirano, tam je ustvarilo tudi svojo delavsko skupnost, ki je v tem času splošne gospodarske zmede krepko stala na braniku delavskih pravic. Delavska skupnost je bila tista sila, ki je delavstvu pomagala iz revščine in mu dala vsaj nekaj.

Neorganizirano delavstvo, ki je stalo ob strani, je bilo v letošnjem letu še prav posebno velika rana na delavskem telesu. Neorganizirano delavstvo je bilo v mnogih primerih naravnost grobokop urejenih delovnih razmer. Danes delavec to sam čuti in je zaznamovati povečanje zanimanja za delavske strokovne organizacije, posebno tam, kjer je delovni položaj najtežji. Delovni problem se ni uredil popolnoma v duhu pravice nikjer in v nobenem primeru.

Vzroki veliki draginji.

Da smo zašli kmalu po začetku evropske vojne v strašno draginjo, je vzrok predvsem naše neurejeno gospodarstvo. Pravi, da je pri nas draginja v mnogih primerih mnogo bolj porasla kakor pa v vojujočih se državah, in sicer v predmetih, ki jih pridelamo doma in jih ni treba uvažati, še celo izvažamo jih v veliki meri. Ko se je vojna v Evropi začela, je bila draginja in pomanjkanje na vidiku, kakor pač ob vsaki vojni. Večina starejših ljudi se obojega še dobro spominja iz minule svetovne vojne. Potrebni so bili nujni ukrepi. Prvič, da se odločno nastopi proti vsakemu verižništvu in špekulaciji; drugič, da se kontrolirajo zaloge in se prepove vsako kupičenje blaga; tretjič, da se takoj določijo maksimalne cene, in četrtič, da se delo tako plača, da delavec od njega lahko živi. Pri nas se kaj odločnega v tej smeri ni ukrenilo. Posledica velikega kolebanja in cincanja takoj od začetka so bile neurejene gospodarske razmere že takoj v začetku. Kar se je pozneje storilo, ni moglo preprečiti gospodarske stiske, velikega porasta cen in pomanjkanja blaga. Dobro sluteč gospodarsko stisko so se imoviti ljudje dobro založili z vsem mogočim in še po starih cenah. Mnogi trgovci in tudi tovarne so blago pridrževali po skladiščih in si meli roke, ko so cene skokoma naraščale.

Maksimalne cene so se določile res šele takrat, ko že niso mogle biti višje. Uredba se vrsti za uredbo in nobena ne doseže svojega namena.

Posledica draginje so številna mezdna gibanja.

Razumljivo je, da delavstvo ni moglo ostati ravnodušno ob vedno večjem porastu cen, saj so se najbolj dražile tiste življenjske potrebščine, ki jih največ rabimo. Delavski zaslužki so bili nasproti draginji globoko pod eksistenčnim minimumom, celo za delavca samca, kaj šele za delavca z družino. Delavski zaslužek je dejansko padel za toliko odstotkov, za kolikor je porasla draginja.

Da se to nezno stanje popravi, je prišlo do številnih mezdnih gibanj, ki jih je bilo toliko več, kolikor večja je bila draginja. Delavstvo v svojih akcijah nikakor ni moglo dohietati drveče draginje, ker če je delavstvo dobilo poviška za 10 odstotkov, je draginja porasla za 20 odstotkov, in delavstvo je bilo zopet na slabšem. Prav v tem se kaže vsa slabost našega gospodarstva, ki ga pa delavstvo ni prav nič krivo, temveč ravno materializem tistih, ki grade koristi tudi na račun vojne.

Jugoslovanska strokovna zveza je v preteklem letu vodila 60 mezdnih gibanj (mišljena so mezdna gibanja v večjem obsegu po tovarnah). Vsa ta mezdna gibanja so se vršila v najrazličnejših okoliščinah, ki so bile povsod bolj ali manj težavne. Povišek mezd v tistih mezdnih gibanjih, ki jih je vodila JSZ sama, znaša 8.500.000 dinarjev. Sodelovali smo pa tudi v skupnih mezdnih gibanjih z drugimi svo-

Noben javni lokal v delavskem kraju ne sme biti brez našega glasila »Delavske pravice«!

bodnimi strokovnimi organizacijami. V teh pa znaša povišek delavskih mezd 65.000.000 dinarjev na leto.

To so visoke številke, vendar ne dosega realnega porasta draginje. Za temi številkami je skritega mnogo truda in boje, preden si je delavstvo priborilo vsaj delno, kar je zgubilo zaradi draginje.

Zavedati se moramo predvsem, da delodajalci sami od sebe niso dali ničesar in da so bila zvišanja izvedena samo tam, kjer je delavstvo organizirano. Tam, kjer ni strokovne organizacije, tam delavstvo v mnogih primerih ne dosega niti minimalne meзде. Mnogo se je naredilo, lahko bi se pa še več, če bi se delavstvo v celoti organiziralo. Res je, da je delavstvo v mnogih primerih spregledalo in prišlo do prepričanja, da brez delavske skupnosti ni urejenih razmer.

Zaposlitev, brezposelnost.

Če vzamemo za merilo zaposlenosti stanje članstva OUZD, vidimo, da je zaposlitev porasla in brezposelnost padla, čeprav je to še vedno zelo težak problem, ki še daleč ni rešen. V oktobru 1940 je naraslo število zavarovancev OUZD na 111.354 oseb. Letni prirastek je znašal 12.497 ali 12,64%. Zaposlenost je porasla predvsem v gradnji železnic, cest in vodnih zgradb, stavbarstvu, javnem prometu in gozdnogarski stroki. Sezonskih delavcev je bilo zaposlenih manj kot lani, za 2000 oseb ali 1,73%.

Povprečna dnevna zavarovana mezdna, ki jo je prejemal delavec, se je dvignila od lani za 5,51 din ali 21,83%, to je od 25,24 din na 30,75 din. Cene življenjskih potrebščin pa so se dvignile samo do oktobra za delavca samca za 36,82%, za poročenega pa za 40 odstotkov. Te številke dokazujejo, da ima slovenski delavec kljub zaposlitvi zelo težko in trdo življenje.

Polno sta bili zaposleni skoraj skozi vse leto predvsem kovinarska in rudarska stroka, precej dobro tudi les-

na, ki pa je začela prehajati v začasno krizo zaradi zaprtega izvoza, ki je skoraj nemogoč. Ko se bo odprl izvoz, bo tudi lesna stroka ponovno zažvela. Precejšnjo krizo pa doživljata tekstilna in oblačilna stroka, tekstilna predvsem zaradi pomanjkanja surovin. V tekstilni industriji je prišlo do številnih redukcij, ki so močno zadele veliko število delavcev. Delovni čas je omejen in mnogokje se praznuje. Tudi tu bi lahko rekli besedo o slabem gospodarstvu, čigar posledice mora nositi ravno delavstvo.

Najbolj bedno življenje pa doživlja v teh časih slovenski viničar, ki ga je draginja najstrašneje udarila. Številne družine so obsojene na popolno stradanje.

Minimalne mezde.

V teh nezno razmerah, ki so zajele delavstvo, je bila določitev minimalnih mezd nujno potrebna. Minimalne mezde so bile določene samo za nekvalificirane delavce in razdeljene v tri razrede. Podjetja so skušala na vsak način dokazati, da so minimalne mezde previsoke in so hudo pritiskala, da se znižajo. Za uveljavljenje teh so bile marsikje težave in se v mnogih podjetjih še zdaj ne izvajajo, posebno tam ne, kjer ni strokovne organizacije.

Nujno je potrebno, da se določijo minimalne mezde tudi za kvalificirano delavstvo. Kvalificirani delavci danes v mnogih primerih dosega komaj minimalno mezdo.

Naša Jugoslovanska strokovna zveza je imela z urejanjem delovnih razmer v preteklem letu več dela kakor kdaj koli prej. Vse to dokazuje, da je JSZ res svobodna in delavska strokovna organizacija, ki jo upravljajo delavci sami in ki ni sama sebi namen, temveč je zaradi delavcev in zaradi izboljšanje delovnih pogojev slovenskemu delovnemu človeku.

S. K.

Problem proletarske družine

Pravkar so mimo božični prazniki, ki vsakogar vedno mikajo k skrivnosti svete Družine in ubrani lepoti doživljanja temeljnih spoznanj o družini. Prav za prav je božič praznik družin, ker je praznik novega življenja, kajti »iz naročja družine in medsebojne ljubezni staršev klije novo življenje«, kakor so poudarili leta 1923. nemški križarji na svojem zborovanju na oldenburški goličavi pri Endlu.

Njihovo spoznanje in njihov glas nam je danes še posebno drag, saj prihaja kakor glasnik mogočnejših dni, ko bo prav njihovo spoznanje pomagalo odločilno upostavljati ter urejati nov, bolj pravičen in bolj človeški red, kakor sta pa nasilje in krivica, ki sta danes do konca zdijala. »Namesto čiste, neskalske ljubezni pa stopa danes mrzla preračunjenost, kako bi mešetarila in verižila z devizami. Tu ne povprašujejo več po ljubezni in smislu zakona. Ali naj se potem še čudimo nad nesvetim duhom, ki zna preprečiti tudi sveto družinske zveze?, ki mara otroke samo v toliko, v kolikor se prilega njegovim načrtom in načinom?, ki otroka ne sprejema kot dar božji, ampak le še samo po trgovskem načelu koristnosti?«

Vse to, kjer se danes nahajajo naše družine, predvsem proletarske, je le zadnja, odnosno predzadnja posledica zlega duha, ki je segal v svoji okrutnosti in grozoviti pohlepnosti kamor je le mogel. Naravoslovci namreč vedo še za zadnjo posledico, ki ji je predhodnica tako imenovana »bela kuga«, namreč degeneracijo in izumrtje naroda, družbe! Kolikokrat moramo poslušati vznešene pridige proti »beli kugi«, koliko prekletstva so že priklicali zaradi nje na njene nesrečne žrtve. Vendar je naravnost absurdno ostati, kakor imamo pri nas na Slovenskem, če tako kaže, lepo navado, na sredini poti, temveč moramo skušati doseči zadnje vzroke problemu, ki ni, verjemite, med najmanjšimi slovenskimi!

Ni še dolgo, ko sem bil skupaj s tovarišico R. in razgovarjala sva se o

vsem, prišla sva tudi do problema družin. Pravila mi je, da ve za nešteto žen, ki so po prvem porodu morale na cesto, čeprav jih ščitijo zakoni in paragrafi. In še to mi je dokazovala, da se tukaj prav nič ne ločijo kapitalisti med seboj, pa naj pripadajo tej ali oni frakciji, četudi so celo »katoliški«, da jih tako imenujem, ker se sami štejejo v družbo tako imenovanih katoličanov. Kolikor se da katolicizem združevati s kapitalizmom, je seveda drugo pomembno vprašanje, vendar ga v obsegu teh misli ne moremo reševati. Samo eno: brez dvoma je pojem »krščanski« odnosa »katoliški kapitaliste« teoretično absurdum, vendar realistično neizprosno dejstvo. Toliko pisarijo in pridigujejo o socialnosti tega ali onega podjetnika, vendar so stvari pogosto drugačne. Poslušajte, kaj mi je pripovedovala tovarišica R.! V M., ki je brez dvoma precejšen industrijski center, je zaposlenih predvsem zelo mnogo mladih ljudi. Njihov zaslužek je spričo draginje malenkosten. In nič nerazumljivega ni, če morajo iskati ti mladi ljudje stanovanje tam, kjer so najbolj poceni. Tako se dogaja v nešteti primerih, da v M. na primer stanuje v kaki večji sobi skupaj nekaj mladih fantov in deklet. Kakšne so razmere v takšnem stanovanju, ni treba posebno razlagati. In tovarišica R. mi je prinesla grozotne podatke o množici mladih deklet, ki jih sama dobro pozna in ki so v 14. letu starosti že splavile. In to je del grozotne mizerije... Mislimo moramo ob vsem tem na usodo mnogih takšnih deklet, ki prav zaradi takšnih razmer, ki jih niso same prav nič krive, ne bodo nikoli mogle izvršiti svojega poslanstva! Seveda — vem že vnaprej — prišel bo od teh besedah spet kakšen »sodnik« in bo pribijal, kako je malo katoliškega ostalo med temi ljudmi itd. Vendar, dragi »sodniki« in prevneti »pridigarji« o morali in vsem podobnem, ne ostanite le pri takšnih spoznanjih in ugotovitvah, temveč se vsi skupaj vprašajmo, zakaj nimamo na primer v M. primernih stanovanj in ostalega prepotreb-

nega za vso to proletarsko mladino? Zakaj morajo delnice pri enem ali drugem podjetju donošati milijone dividend in zakaj nimajo nešteti, ki so polni besed o socialnosti, skrbi za delavstvo in v neredkih primerih tudi o svojem katolicizmu — za vse te strahovite pojave nobenega smisla in nobene misli? Prej smo iz spoznanj nemške križarske mladine iz l. 1923. izluščili resnico o »trgovskem načelu koristnosti«, ki je posebno še v teh dneh edino merilo kapitalu.

Sicer pa to še ni vse! Govorili bi lahko še mnogo, mnogo o razbitih družinah, o veneričnih boleznih in nazadnje še o mnogih zablodah, ki spadajo skoraj že v področje kriminala, kakor je na primer spolno izživljanje staršev z otroci in prav v delavskih predelih M.-a je mnogo otrok, ki so bili rojeni iz »zakona« med materjo in sinom, med očetom in hčerjo, ali celo med bratom in sestro!

In tudi med drugimi sloji je podobno. Brez dvoma niso grozote tolikšne, vendar precejšnje. Pisati danes o »dobrem narodu« je naivnost, greh pa je ta »narod« obsojati in bljuvati nanj ogenj in žveplo. Dolžnost vseh tistih, ki imajo sredstva v rokah, pa naj so takšna ali drugačna, je — zlo, glavne in prve vzroke odstranjevati in tako pokazati svojo socialnost itd., če je že potrebno na vsakem koraku poudarjanje takšnih »osebnih« ali celo »skupinskih čednosti«. Pri vsem tem pa je treba misliti najprej na telo in šele potem na duha. Avg. Roter, eden od vodilnih nemških križarjev, je pravilno poudaril: »Najprej telo, potem duša... Najprej oprostitev od zemeljskih okovov, potem napolnitev z milostjo; najprej priprava, potem sprejem Duha božjega...«

Ko doživljamo povsod te dni skrivnosti božje Družine, ko pa čutimo težo današnjih dni in zremo pred seboj usodo tisočev in sto tisočev slovenskih delovnih ljudi, je bilo prepotrebno, spomniti se z nekaterimi skromnimi mislimi usode naših proletarskih družin in z njimi usode slovenskega naroda.

Musek K. Vitko.

Obupno stanje delavskih družin

Mnogo prostora je že posvetila »Delavska pravica«, da nakaže vsem delavskim in zlasti odgovornim krogom revščino in gorje, ki je zavladalo v delavskih družinah. Ob novem letu 1941. moremo samo ugotoviti, da te dobesedno stradajo.

Božič — rojstvo največjega sinu človeštva, praznik miru in največje ljubezni do človeštva — je zopet minul. Ogromno se je o tem dogodku svete noči napisalo in prepričani smo, da brez uspeha. Srce velikašev bo še naprej, ako še ne vedno bolj, trdo ostalo.

Delavska oče in mati sta enako žalostna kakor vesela božičnih dni. Na eni strani vesela zavest, da je bil rojen sin, ki je med takratno družbo zanesel svoj večni in najbolj socialni nauk pravice in ljubezni, na drugi strani pa žalost, da po 2000 letih hodi človeška družba še vedno od njega daleč proč, da jih je še premnogo, ki imajo ta evangelij le na jeziku, v praksi pa delajo delavstvu komaj miškočino namesto dostojne plače. Posebna žalost pa tudi zato, ker nekateri so imeli vsega v izobilju, onadva pa sta bila vesela, da je bil črn kruh in jed zabeljena. Na sam sveti dan sem gledal družino pri obedu, okrog katerega se je gnetlo 8 članov. S kakim veseljem so pospravljali kislo zelje in krompir v oblicah. Ime na željo zamolčim.

Kar po vrsti bi jih še lahko našli družine, ki že nekaj časa nimajo kruha, ki že dalj časa niso okusili sladkorja (samo saharin), ko nimajo za-

bele itd. To se da povedati z eno besedo: stradajo. Pa ne družine brezposelnih ali postopačev, kakor jih imenujejo, pač pa so to družine pridnih in zaposlenih očetov. Tu ni demagogije ni pretiravanj, ker živa dejstva to potrjujejo.

Dobili smo novo minimalno mezdo. Ta naših družin — temelja naroda in človeštva — ni zajela kot družine. Minimalna plača postaja maksimalna. Kjer to ni bilo mogoče, znižujejo delovni čas ter ob vseh priložnostih vpijejo: »Tempo, tempo, tempo je pre-majhen, sicer bi vam že zvišali«. Delavcu pa se vsak dan znova peceja kri iz nezacepljenih ran, da ubije besedo »tempo«, poleg tega pa še klic svojih otrok: »Ata, kruha!« Tempo se zveča, skrajša se delovni čas. On z družino pa še bolj strada.

Statistike posameznih podjetij zgovorno pričajo, da so v večini tovarom vseh strok zaslužki družinskih očetov padli. Indeksi cen pa govore o podražitvi že 54 odstotkov. Kupna moč družin, ki jih je draginja zaradi števila članov posebno zadela, je po ugotovitvah padla od 35 do 75 odstotkov. Kaj bo sledila iz tega, če ne bo takojšnje pomoči, je nemogoče zapisati. Do sedaj je še nekam šlo, vsaj pri večini družin. Nekaj je bilo zaloge živil in denarja. Vse to je pošlo! Oblike sploh ne kupujejo mnogo, že zadnjo, nedeljsko, nosijo na delo. Kaj bo potem? To je strah, ki vpije po delavskih družinah.

S sedanjo plačo je nemogoče kriti vse potrebe v družini. Dohodki dru-

žinskih očetov so povprečno 900 do 1000 din. Kdor s tako plačo pri tej draginji in z družino 4—8 članov (kar jih je med delavstvom največ) ni poskusil živeti, ta tega ne bo razumel. Čas in razmere, v katere so pahnjene delavske družine, visijo nad njo kot Damoklejev meč. Herodovo povelje pa bo v teh časih 20. stoletja prišlo nad nerojene otroke. Gorje človeštvu, če se uniči družina. Družina pa bo ostala le tedaj, če si odvzame gorje, ki ga sedaj prenaša.

Neprijetno je vsako leto samo ugotavljati stanje, v kakršnega smo zšli. Krščanski socialisti si lastimo pravico po svoji vesti in v imenu krščanske morale zahtevati takojšnjo pomoč za zdravo in človeku primerno življenje delavskih družin.

Da bi še naprej mogli računati in čakati odpomoči in rešitve tega vprašanja pri gospodih delodajalcih, je nemogoče, ker jih predobro poznamo. Da bi čakali, da vse delavstvo pride v strokovne organizacije ter skupno naenkrat zahteva rešitev tega vprašanja, je predolga pot, četudi bi bila najboljša rešitev. Kajti delavstvo se umešno uspeva ter na vse načine odvrta od prave delavske borbe za svoj obstanek.

Najhitrejša in v danih razmerah možna rešitev je po državi in banovinski oblasti. Tu ne gre samo za delavca-človeka, ampak več: za nedolžne otroke, cvet in srečo narodov, up bodočnosti in njegovo zdravje. Pomoč je mogoča. Oblast naj izda tele uredbe:

1. Družinski očetje in vdove morajo prejemati plačo, da z njo krijejo fiziološki standard preživljanja svoje družine. Tega naj ugotove zdravniki in strokovnjaki. Pri porastu ali padcu draginje je gibljiv. Podjetja naj določijo odstotek poročenih delavcev ter vdov nasproti skupnemu staležu v podjetju, da jih ne bodo preganjali.

2. Osnuje naj se banovinska izravnalna blagajna iz sredstev bednostnega fonda, podjetij, banovine in neoženjenih delavcev nad 25 let starih. Razdeljuje se pa po številu otrok. S tem bi se krili višji stroški za obleko, drva, šolo itd. v družini.

3. Podjetja, ki tega ne bi hotela izvajati, se jim na njih stroške postavi komisarja. Katero podjetje pa zaradi finančnih težav ne prenese tega, je nesposobno za življenje in tudi nevredno, da bi delavci stradali zato, da nekomu plačajo dolgove. Naj jih prevzame država. Brez kapitala se podjetje ne začne.

4. Delavske dolgove je treba sanirati na način, kot so to dobili kmetje. Tudi to je težak problem, ki delavca-očeta spremlja, ko mu prodajo hišo.

Naštel sem le najvažnejše točke, ker pri poštem delu se morajo delavske organizacije zaslizati. Dokler ta beda vlada v delavskih družinah, je v nebo vpijoče, da se samo en dinar bednostnega fonda porabi drugje, kakor pri delavstvu.

Le tako bo novo leto za delavske družine res srečno in veselo.

Bore Mavricij, Smarca.

K razvoju našega delavskega gibanja

Gospod Križman, urednik »Slovenskega delavca«, je napisal v zadnji številki revije KA članek »K razvoju našega delavskega gibanja«, ki pa le zasluži stvarnega odgovora.

Članek meni, da je začelo delavstvo, zbrano okrog JSZ, »po vojni hoditi lastna pota«. Pri tem se zelo moti. Samonikla in samostojna pot krščanskih delavcev in krščanskih socialcev sega v predvojne čase. Strokovnih organizacij krščanskih delavcev v Vevčah, Idriji, na Jesenicah itd. namreč niso ustanovljali kakih gospodje iz Ljubljane, temveč so jih ustanovili tamkajšnji delavci sami v svoji krščanski, slovenski in delavsko obrambni zavesti. Ta razvoj je šel potem naprej zmagovito pot. Dr. Krek je oprl svoje delovanje na delavstvo, ker je vedel, da je ono za organiziranje najbolj dovzetno in primerno. Delavstvo je postalo temelj dr. Krekovi stavbi in njena hrbtenica. Šele leta 1909. je bila ustanovljena JSZ. Njo so ustanovile krajevne strokovne organizacije, katerih centrala je postala. (ZZD, slovenski Jugoras, je bil nasprotno ustanovljen, ne da bi to želela kaka krajevna organizacija, od gospodov iz Ljubljane!) Poleg samostojne strokovne zveze so imeli delavci tudi izvršilni odbor slov. kršč. delavstva, ki mu je načeloval poslanec tov. J. Goslinčar in ki je bil politično predstavništvo delavstva. Tako je na primer izvršilni odbor nastopal v boju za majniško deklaracijo samostojno poleg takratne SLS in jo je tudi samostojno podpisal. Tega delavstvu takrat ni nihče zameril! S tem smo dokazali, da je živelo delavstvo samostojno življenje v strokovni in politični organizaciji že davno pred svetovno vojno. Znano je, da je kandidiral dr. Krek prvič, da so se izognili ločeni kandidaturi delavskega kandidata.

Tudi po vojni je imelo delavstvo svojo politično strankarsko avtonomijo, imelo je Delavsko zvezo, katero je predstavljal v SLS dr. Gosar, avtor ustavnega načrta Jugoslovanskega kluba za ureditev Jugoslavije. Delavci se lahko ponasamo, da je naš predstavnik v parlamentu izdelal načrt za avtonomistično ureditev države! Delavske zveze so nastopale v povojnih demokratičnih časih samostojno pri volitvah za občinske svete. V marsikateri občini je bil tedaj župan delavec! Žal je dr. Gosarja njegovo poslansko delo in ministiranje tako zaposlilo, da se niso Delavske zveze razvile kot bi se lahko drugače. Delovanje Delavskih zvez ni bilo več reakcionar-

cem iz meščanskih krogov. Vsaka odločnejša delavska kretnja jim je bila odveč, dr. Gosar pa je bil kaznovan za »nedisciplino«, da ni bil kandidiran za poslanca. Desničarski čimtelji so v stranki pridobivali na moči, delavstvu so se pričela mašiti usta, pričela se je gaziti delavska avtonomija, delavci naj bi samo volili strankine kandidatke, te pa naj bi določala sama stranka. Delavstvo naj bi ne imelo pri njihovi izbiri nobene besede. Začetek leta 1929. je odnesel strankarsko in demokratično življenje ter praktično onemogočil delavstvu uveljavljanje v političnem življenju.

Boj delavstva za samostojnost pa ni posebna »pregreha« slovenskega delavstva. V Nemčiji so imeli pred desetletji krščanski delavci samostojne kandidate za parlament. Po svetovni vojni so izdali nemški krščanski strokovničarji posebno brošuro o vprašanju samostojne stranke krščanskih delavcev, kar je dokaz za to, da so bila tudi med njimi močna stremjenja za ločitev od centra. Toda v centru delavci niso bili prezrti: V parlamentu je bilo 22 delavsko nameščenskih poslancev, v deželnih zborih pa 40 iz vrst krščanskih strokovničarjev. Toda v Nemčiji poslancev niso vezali na trdo strankarsko disciplino, temveč so imeli delavski poslanci na primer popolno svobodo pri glasovanju v parlamentu glede delavskih zadev. Na Češkem je privedlo postopanje vodstva ljudske stranke do ustanovitve samostojne delavske Krščanske socialne stranke. Tudi iz Belgije smo slišali zadnja leta večkrat glasove o tem, da bodo krščanski strokovničarji oziroma delavci morali osnovati posebno stranko, ker skupna stranka ne ustreza njihovim zahtevam. V Franciji je znano, da so bili katoličani organizirani v dveh političnih skupinah, in sicer desničarji v svoji, delavsko nameščenski ter socialno orientirani v svoji stranki »ljudskih demokratov«.

Vidimo torej, da hočejo krščanski delavci povsod in v vseh časih, da se upoštevajo njihove pravice v političnem življenju. Če se to dogaja, so pripravljani na skupno delo po svoji avtonomni organizaciji. Če se jim pa kratijo pravice, morajo iti svojo pot. Noben delavski mandat ne more namreč pozabiti svojih tovarišev na ljubo strankarskim voditeljem, od katerih delavstvo ne more zahtevati obratuna.

Gospod Križman trdi, da »so se naši delavci zbirali v marksističnih domovih, duh marksizma je počasi pronical

vanje, manjkalo je potrpežljivosti, ki čaka in vse prenese«. Res ne vemo, katere »naše« delavce misli g. Križman. Krščanski strokovničarji gotovo niso bili, ki so hodili v marksistične domove. Mogoče misli pri tem na tiste delavce, ki so hodili na primer na Jesenicah k Orlom in kasneje k slovenskim fantom, obenem pa so bili vključeni v marksistični strokovni organizaciji. Takih pojavov ni manjkalo tudi izven Jesenic. Kriva pa jim ni bila JSZ ali njene skupine, temveč prosvetna oziroma orlovska ali fantovska družstva, ki so zbudala v svojih članih nezaupanje do organizacij JSZ.

Nerazumljiv je predlog o »čakanju«, ko bi moral g. Križman vedeti, da strokovna organizacija ne more čakati, kdaj se bo gospodom zahotelo ustreči delavskim zahtevam. Kot meščan, tako mora tudi delavec vsak dan vsaj trikrat jesti, če noče umreti od gladi. Gospodje podjetniki lahko tolažijo delavce s »čakanjem«, ko pobirajo vsak mesec dobiček obratovanja, tovarno pa zapro, če več ne nese dobička. Da sprejemajo podjetniki katoliška načela v dejanju šele takrat, kadar jih v to prisili zakon, ker nihče od njih v sedanjem gospodarskem ustroju ne more samostojno postopati, tudi vemo. Delavci pa vedno ravno zahtevamo zakon, ki bo podjetnikom vzelo delavcem pa dal, kar jim gre. Gospod Križman naj kar pove, kaj je dosegel pri podjetniškem sloju s petletno »potrpežljivostjo« in s »čakanjem« ZZD!

Gospod Križman ugotavlja, da je devet desetim slovenskega delavstva neorganiziranih. Ta cenitev je gotovo prenizka. Saj izkazujejo Strokovna komisija, JSZ, NSZ, tiskarska organizacija in organizacija bančnih nameščencev skupno okrog 50.000 članov, slovenski Jugoras (ZZD) pa jih reklamira z združenimi nameščenci zase šestokrat nad 5000. Ko bi se mogli državni uslužbenci in železničarji organizirati v svobodnih strokovnih organizacijah, bi se številke njihovega članstva še znatno zvišale. Zakaj se ne organizirajo poljedelski delavci, tudi vemo: Gospodom, ki jim je gospod Križman zelo blizu, je ljubše, da so poljedelski delavci klavni repek neke organizacije, kakor da bi morali reševati še tujna vprašanja kmetijskih delavcev. Nastop ZZD je gotovo tudi pripomogel po svoje k brezbriznosti neorganiziranih za strokovno gibanje. Kajti čim več je strokovnih smeri, težja je borba za boljši kos kruha in manjši so uspehi strokovnega gibanja.

Odgovornosti za neizvedbo načel Lenonove okrožnice vali članek brez podlage samo na delavstvo. Njihovo izvedbo je krščansko delavstvo vedno zahtevalo in jo zahteva. Tisti, ki se je temu upiral in ni maral zato nič slišati, so bili podjetniki in tisti konservativni katoličani, ki znajo samo deklamirati o papeških okrožnicah, sumničijo pa vsakogar s komunistom, kdor zahteva dejanja namesto besed. Da bi pa zahteval g. Križman od gibanja JSZ, da bi revolucionarno izvedlo papeške okrožnice, pa vendar ne pričakujemo od njega, velikega protirevolucionarja.

Konec koncev govori g. Križman v svojem članku o »novi delavski organizaciji, nosilki katoliškega strokovnega gibanja slovenskega delavstva«.

Tovariši, pridobivajte oglase za »Delavsko pravico«!

Gospod Križman dokazuje s svojim člankom, da nikdar ni študiral katoliškega delavskega gibanja in še manj krščansko strokovno gibanje. Sicer ne bi pisal tako kot piše. Zato bi storil samo uslugo dušebrižništvu in delavskemu gibanju, če bi se spet oprijel svojega poklica, delavsko gibanje pa prepustil delavcem. »Le čevlje sodi naj kopitar!« Tudi slovenske revije bodo imele stvarnejši značaj, če ne bodo prinašale podobnih člankov.

Z željo, da bi novo leto prineslo lepše in boljše dni slovenskemu delovnemu ljudstvu, vošči zadovoljno in srečno

ново leto

Načelstvo Jug. strokovne zveze in uredništvo Delavske pravice

Biti član JSZ

Da boš koristil organizaciji, h kateri vstopaš, se pred podpisom pristopne izjave dobro zamisli in premisli, kaj nameravaš izpolniti in koliko moreš biti mož na mestu!

Cas je, da pri JSZ odkrito povemo, da na ude, ki bi samo pristopili in svojih osnovnih dolžnosti ne bi izpolnjevali — niti predpisane članarine ne bi vsak mesec oddali blagajniku — ne računamo! Ljubše je vodstvu centrale in tudi skupinskemu odboru, da taki slabiči ne hodijo v naše vrste. Tak član skupine največkrat ruši disciplino v vrstah prej zavednih članov. S svojim slabim in obsodbe vrednim zgledom kviri druge in se celo baha: Jaz pa ne dam kovača, ker niso dosegli tolikšnega povišanja plač, kakor smo zahtevali! Tudi ti si neumen, če plačaš 10 din vsak mesec! Tudi taki korenjaki so, da ima ob vsaki plači za liter vina, ki stane danes že 16 do 20 dinarjev, a 10 din mu je škoda za svojo delavsko organizacijo in svoj — njemu namenjen list »Delavsko pravico«!

Cas je tako dozorel, da je treba imeti tiste nezavedne v prav dobrem spominu. Dela v vsaki skupini je današnje dni toliko, da odborniki, ki so dolžni skrbeti za red v organizaciji, dostikrat še svojim članom ne morejo vsega ugoditi. Dalje imajo obratni zaupniki v podjetjih toliko dela in tako pogosta posredovanja, da komaj jemljejo čas za svoje zavedne volilce in ude strokovne skupine in jim je popolnoma nemogoče delati še za tiste slabiče-izdajalce delavske skupnosti, ki niti z besedo ne naredijo in tudi žrtvovati ne marajo prav nič za organizacijo, ki je namenjena delavstvu v celoti.

Ako moramo javno priznati, da ima delavstvo svojega prvega sovražnika v svojih vrstah med tistimi zaposleni, ki napore in trud zavednega delavstva prezirajo, zaničujejo in podcenjujejo, potem ni prav nič čudno, da je iz dneva v dan večje splošno mnenje: da naj odborniki, zaupniki organizacije in obrata posredujejo pred vsem za tisto delavstvo, ki je organizirano, ki ima članarino v redu plačano in da tudi z živo besedo med sodelavci dela za splošni napredek delavske skupnosti v strokovni organizaciji ter izven nje.

Da bo tudi v tovarni vidno, kaj je delavskega in kaj klečeplazenje, naj

se te smernice kar dobro uveljavijo. Sele ko bodo tudi slepci spregledali, da jim gospodje, ki želijo in imajo »rajši« tiste, ki niso organizirani, za to nič ne dajo, ne v nagradi in ne pri povišanju plač — bo laže pridobiti še take, ki bodo razočaranje nad kapitalizmom še in še doživeli ter šele nazadnje spoznali, da je imelo in ima tudi danes tisto delavstvo, ki se bori za boljši košček kruha, prav in da nosi glavo na pravem mestu.

Biti član svobodne delavske orga-

Zadružništvo in delavstvo

Ko v današnjih dneh govorimo o gospodarstvu ali zadružništvu, imamo navadno v mislih velike truste ali pa kake druge gospodarske organizacije. Malo jih je, ki bi pri tem mislili na naše delavsko zadružništvo.

Ko mi delavci izgovarjamo besedo »gospodarstvo« ali »zadružništvo«, je v teh besedah neki poseben poudarek. Beseda izzveni tako, kakor da je za nas delavce zadružništvo ali gospodarska osamosvojitev nekaj, kar delavstvo ne more doseči. Ne čudimo se takemu mišljenju našega delavstva, kajti izkušnje, ki jih ima delavstvo so težke. Nešteto dobro začetih gospodarskih akcij je padlo v vodo in s tem tudi v delavcih ubilo smisel za skupno gospodarstvo.

Če pregledujemo zgodovino obstoječih nabavljalnih združenj z nekaj izjemami po naših industrijskih središčih, moramo ugotoviti, da so te bolj ali manj izgubile svoj cilj in namen, zaradi katerega so bile ustanovljene. Mnoge od teh so doživele svoj gospodarski polom zaradi slabega vodstva ali zaradi nezavednosti članov združenja. Nekatere še kolebajo med življenjem in smrtjo. To so na primer Jesenice. Je pa zopet mnogo takih, ki so se podvrgele načelu privatnih trgovcev »Čim večji dobiček« na račun člana-zadrujarja.

Pota, po katerih je hodilo tako zadružništvo, so zgrešena in daleč proč od koristi delavca.

Ni čudno, da je posledica tega uničujočega procesa v delavskem zadružništvu privedla naše delavstvo tako daleč, da nima več tistega potrebnega

nizacije, kakršna je Jugoslovanska strokovna zveza, pa se pravi: vršiti vse članske dolžnosti redno s plačevanjem članarine, branjem »Delavske pravice«, udeleževati se sestankov in tečajev, dajati povsod zgled zavednega delavca in krščanskega socialista in ne nazadnje: znati pri sodelavcih v obratu premagati vse ovire in težave, ki sem jih v tem članku navedel, z onimi zaposleni, ki se — mogoče ne po lastni krivdi — še ne zavedajo, da je pomoč in končna rešitev vsega delavstva v močni krščanski strokovni organizaciji in da **tudi njim le po taki organizaciji more nekoč zasijati lepša zora novega leta ter dan zmage pravice nad krivico!**

Velko

Iz starega v novo leto

Odkar se slovenski delavec bori v svoji svobodni strokovni organizaciji za svoj košček kruha, je njegova vsakodnevna borba težka! Ta borba je težka za vsakega delovnega tovariša ali tovarišico, ki s prepričevalno zavestjo pomaga graditi našo skupnost v JSZ.

Vsak posameznik se dobro zaveda, da bi bilo delovanje v marsikaterem društvu lažnejše in manj utrudljivo, kakor je v pravi delavski strokovni in krščanski idejni JSZ. Tudi žrtev drugod ne zahtevajo v taki meri kot so usojene skoraj slednjemu pri nas.

O teh naporih in težavah v dnevnih borbah proti kapitalističnemu neredu in slabotnemu meščanskemu duhu pa ne pišem mogoče zato, da bi komur koli med nami kalil pogum ali povzročal malodušje, ne, pač pa prav nasprotno: pokazati hočem, da smo v pravkar zaključenem koledarskem letu prav dobro vozili in prav vodili svojo Jugoslovansko strokovno zvezo.

Ob dani priliki ali nepriliki se nas kaj radi privoščijo gospodje, ki vodijo tovariše, zelene imenovane, in ki dopisujejo v »Slovenskega delavca«, češ: JSZ bo gospodarsko skrahárala, JSZ stalno nazaduje, JSZ tudi sicer finančno slabo stoji in tarná med svojimi člani, da bi jo držali še nekaj časa na površju itd. Ne, tovariši, ni tako!

S ponosom smemo sporočiti, da smo s pomočjo svojih zavednih članov in članic ter tudi drugih prijateljev vsa leta, odkar se je ustanovila nam nasprotna organizacija, močno držali in vodili svojo centralno matico JSZ tudi gospodarsko tako, da se smelo prištevamo med najsolidnejše. Vedno smo bili na tekočem. Povsod smo poznani, da kar naročimo tudi plačamo. Če smo imeli kdaj večje postavke, smo res sporočili svoji mreži zaupnikov in odbornikov, ki so nas tudi razumeli in med svojimi v obratu dobili požrtvalne delavce. Samo en primer v pretekli jeseni, ko so rekli, da se nam je vse podražilo: tisk, papir, pošta, kurivo in drugo — in glej, že smo imeli naslednji mesec za 10.000 dinarjev članarine več.

V novo leto gremo z enako zavestjo, da smo močni in zmožni voditi svojo organizacijo duhovno in materialno proti vsakomur za čimprejšnjo zmago pravice nad krivico. **Velkorrh**

Joža Mahnič:

Siromakova božična pesem

V dolgi dvorani, kjer je vrsta upognjenih ljudi izdelovala iz morskih školjk gumbe, je zabrel telefon. Delavci so prenehali z delom, dvignili glave in se pazljivo zazrli v delovodjo, ki je že držal v rokah slušalko. »Skalovec, gospod direktor vas kliče!«

Delavci so začudeni zmajevali z glavami in se vrnili k delu. Nekje v spodnjem delu dvorane se je utrgal iz vrste slok, razumen in ponosen fant in odšel v pisarno. »Kaj neki mi zopet hoče?« Skalovec Ivan je bil obratni zaupnik in je imel s svojim gospodarjem stalna trenja. V tovarni je bil zaposlen že precej let. Pred kratkim si je izbral življenjsko družico in si postavil lastno ognjišče.

V pisarni je bilo gorko. Ravnatelj je bil do njega nenavadno prijazen, mu velel sedeti v nasproti stoječ mehki naslanjač in mu ponudil cigaret iz srebrne cigaretnice. Sprva je govoril o čisto vsakdanjih rečeh, tako o vremenu, odtod je polagoma in zelo spretno prešel na novice, politiko in vojno in končno k tistemu, zaradi česar je zaupnika prav za prav klical k sebi: »Gospod Skalovec, verjemite mi, prav nerad sem vas poklical na ta pomenek. Toda ker stvari tako stoji, ker nam zaradi blokade primanjkuje surovina, ki jih v naši državi ni dobiti, sem, vsaj za toliko časa, dokler se v tem pogledu ne obrne na bolje, tako rekoč prisiljen ustaviti obrat in odpuštili vse delavstvo.« V tonu iste navidezno največje osebne prizadetosti, sočustvovanja in človekoljubja je pojasnil svoje prejšnje besede: »Povejte tovarišem in tovarišicam, naj pridejo po delu dvignit svoj denar. Poleg rednih prejemkov jim bom izplačal, kakor je samo po sebi razumljivo, tudi

odškodnino za zakoniti odpovedni rok. Ko nam bodo razmere znova bolj naklonjene«, je dodal zoprno sladkobno, »in bom tovarno mogel znova odpreti, se bom pri nastavitvi delovnih moči oziral seveda predvsem na svoje dosedanje, že preizkušene delavce, zlasti na tako vsestransko zmožne kakor ste vi, gospod Skalovec.« In kakor da se je zavedal, da so poslednje njegove besede zaradi svoje lažnosti zadele v prazno, je znova pribil: »Da, gospod Skalovec, name morete vedno računati«, se dvignil s sedeža in mu ponudil težko, tolsto roko, kar je pomenilo, da zoper sklep ni ugovora in da naj odide.

Ivan se ni dal omajati v svoji veri vase. Toda ko se je tisti večer vračal po mračnih stopnicah v drugo nadstropje stare hiše, kjer si je uredil sicer skromen, a prijeten dom in kjer ga je pričakovala ljubeča žena, si je želel, da bi se kolo časa vsaj za malo potočilo nazaj. Vsaj za nekaj časa ji ne sme povedati, niti ji kakor koli pokazati, da je brez dela, ker bi ji škodovalo. In Ivan se je resnično znal obvladovati, da žena ni niti slutila nikake spremembe. Kadar je bilo treba iti v tovarno, je odšel z doma, hodil vpraševat za kakršno koli službo pri mestu in na borzo dela in sekati drva raznim strankam. Tako je z vsakdanjim zaslužkom spretno slegil ženo. Toda ti dohodki so bili tako borni, da je z njimi komaj kril stroške za hrano, in ker je zaostal na plačevanju stanarine, je hišnica prinesla neko dopoldne, ko je bila Skalovecova sama doma, gospodarjevo odpoved. Francka, tako je bilo Ivanovi ženi ime, je dobro poznala svojega moža, vedela je, da ne pije, ne kadi in ne zapravlja; zato je uganila pravo, preden ji je obzirno pojasnil njen Ivan. Bila je uvidevna, potrpežljiva in vdana žena. »Ivan, saj zaradi mene je čisto vseeno. Bi že kako. Toda zaradi otroka...« Takoj pa je prista-

vila ljubeče: »Jaz verujem vate, Ivan!« In Skalovec je ob njeni vdanosti postal še trši, odpornejši in delavnejši.

Ko se je bilo treba izseliti, sta prepeljala pohištvo v javno skladišče, njima samima pa ni preostajalo nič drugega, kakor da gresta beračit od vrat do vrat.

Zapadel je sneg, zjasnilo se je in mraz je rezal v zaprtih prostorih do kosti. S poslednjimi parami je kupil svoji ženi trpežnih čevljev in toplih nogavic, zimski plašč ji je za silo služil še od prej.

Tisto popoldne, bilo je nekaj dni pred prazniki, sta čakala kakor ponavadi, na samostanski porti na koso. To je bila precej prostorna, a pušta veža, ki jo je od notranjih delov samostana ločila neprozorna steklena stena. Čez eno od praznih, sivih sten se je dvigal velik križ. Kristusovo telo je bilo izmučeno in mrtvaškobledo, iz razpetih rok, iz prebodene strani in izpod trnjeve krone mu je curljala črna kri. V ugašajočih očeh je sijala ljubezen, nedoumljiva, neskončna ljubezen. Pod tem razpelom so nemo stali prosjaki, umazani, zaraščeni, razcapani, prezebljeni in gladujoči, vonjajoči po skednjih, listnjakih in hlevih, dolga vrsta. Končno sta dve nuni prinesli in razdelili obed. Ivan in Francka sta jedla iz skupnega kovinastega krožnika. Zabela je bila nezadostna in žaltava. Vendar je iz toplega krompirja in repe puhtela v njuna obraza prijetna sonarica, kri se je v njiju zopet zganila, začela krožiti po žilah in oživela otrpli telesi. Ivanu je bilo težko, da mora njegova žena v takem stanju uživati tako grobo hrano. Toda nekaj je bilo vendar boljše kot nič. Ko so siromaki hlastno pospravili, kar so jim dali, so pustili prazne krožnike, skodele in lončke z žlicami na temnem, gladkem in črvojednem klečalniku pod križem in nemo, kakor so prišli, zapustili porto ter se zgubili po mestu. Skalovecova sta se domenila, da pojdetá vsak zase prosit in da se zve-

čer ob šestih spet snideta v samostanski veži.

Ivan je krenil po široki, asfaltirani cesti z novimi, visokimi palačami. Mnogo hišnih vrat, kjer je pritisnil na kljuko, je bilo enostavno zaklenjenih. Nekateri lastniki so bili vsaj toliko iskreni, da so taka vrata opremili s pojasniliom: »Beračenje prepovedano!«

Nekje je pa vendarle nekdo slučajno pozabil za seboj zapreti. Ivan je vstopil. Stopnišče je bilo svetlo in pogrnjeno z mehko preprogo. Pozvonil je pri prvi stranki. Posetnica: tajnik banke... Začul je razburjeno govorjenje, tekanje, loputanje z vratmi. Razločno je videl, kako je nekdo znotraj dvignil pokrovček iz medu na mali okrogli linici v vratih. V njej se je pojavilo ogromno, brezizrazno, glupo oko. Premerilo je vsiljevega tujca od premočenih čevljev preko tenkih in ohlapnih delovnih hlač, oguljenega suknjiča z zavihanim ovratnikom do koščenega in od mraza višnjevega obraza z vnetimi, rdeče obrobjenimi očmi in razmršenimi lasmi. V hipu je bilo stekleno kukalo spet pokrito z ono kovinasto ploščico in oni za vratmi je zaradi večje varnosti zaklenjena vrata še zapahnil. Ivan je zavzdihnil in omahnil dalje.

Najlepše novoletno darilo je Delavski koledarček za leto 1941

Tekstilnemu delavstvu ob novem letu

V novo leto stopamo z negotovostjo, kaj nam bo prineslo. Ta negotovost izvira iz vsakdanjih preizkušenj, ki jih doživlja delavec po tovarnah. Največjo preizkušnjo preživlja v teh časih ravno tekstilno delavstvo. Tekstilna industrija, ki je ena najbolj razvitih pri nas, preživlja že skoro dve leti občutno krizo. Vzrok temu je svetovni požar, ki razsaja okrog naše države. Dovoz surovin je zmanjšan na minimum.

Ako ne drugi, je ravno tekstilni delavec tisti, ki ne pričakuje z veseljem novega leta. Težka preteklost v življenju mu daje samo eno misel, ki je sicer enaka vsakemu delavcu, da je samo bližje koncu svojega življenja. Da bi si mogel delavec, in to posebno tekstilni ustvarjati kakšno boljše prihodnost, je to samo utvara. To posebno čuti zaveden delavec, ki svojo prihodnost gradi na podlagi svoje stvarnosti, borbenosti in skupnosti v današnji kapitalistično zmaterializirani človeški družbi. Zavednemu delavcu je edino merilo delavske skupnosti in medsebojna povezanost. Zato si tudi tak delavec ob vstopu v novo leto ne more nedejati nič dobrega, ko vidi okoli sebe nezavedno množico delavcev, ki niti v samega sebe, v svojo življenjsko moč nimajo nikakega zaupanja. To se posebno vidi med tekstilnim delavstvom. Po številu najmočnejše, po svoji udarni moči najslabše, v javnem življenju pa brezpomembna raja, na katero se današnja družba ne ozira, pa čeprav prihaja od nje nešteto pritožb in želja. Vse to zaveden tekstilni delavec vidi in opazuje. Cele štiri leta po zadnji stavki ta delavec stoji na braniku svojih pravic, zavedajoč se, da je osamljen.

V vseh ozirih je pa treba poudariti, da borba zavednega delavstva ni zastoj. Organizirano delavstvo si je zaradi svoje enotnosti in zavednosti priborilo marsikaj in si prihranilo tudi marsikatero bridkost, ki jo je na svojih ramah občutilo neorganizirano delavstvo. Kolektivna pogodba, katere veljavnost je prenehala konec januarja 1939, je bila podlaga dejanskemu delovanju delavca-tekstilca. Pogodbo je bilo treba v posameznih tovarnah uveljaviti. To se je tudi storilo tam, koder so bili delavci strokovno zavedni. Večina delavstva je pa mislila, da bodo posamezna podjetja sama izvajala pogodbo. Saj so jo v resnici izvajala, ampak samo tista določila, ki so se nanašala na izpolnjevanje zaposlenega delavstva. Razne določbe, ki so se pa

nanašale na plačilne razmere, so ostale samo na papirju. Ako bi delavstvo znalo na podlagi določil še takrat veljavne pogodbe izračunati svoje akordne postavke, bi prišlo do spoznanja, da je bilo prikrajšano za težke stotine dinarjev. Pripomniti je treba, da pogodba ni odgovarjala delovnim in plačilnim razmeram delavstva, posebno ne še z ozirom na ogromne dobičke tekstilne industrije. Vendar je bilo delavstvo tisti činitelj, ki bi moral zahtevati, da se pogodba izvaja. Ker tega ni storilo, so šla podjetja mirno mimo vseh obveznosti, zapisanih v kolektivni pogodbi. Posledica tega je, da je delavstvo postalo še bolj nezaupno napram vsemu, kar je organizirani delavec hotel ustvariti in doseči. Najbolj se je to pokazalo ob času odpovedi pogodbe, ko je delavstvo ostalo v brezpogodbencem stanju. Verjelo je posameznim razglasom na tovarniških deskah, ko je bralo, da bodo podjetja kljub temu iz svoje volje izvajala predpise pogodbe. Zopet je bil pri tem prizadet oni, ki je zagovarjal potrebo strokovne organizacije, ker je bilo delavstvo napačnega mišljenja, da se tudi brez organizacije lahko nekaj pridobi. Nešteto krat se je to pokazalo v preteklem letu ob visokem porastu draginje. Organizirano delavstvo je vodilo borbo za povišanje plač. Ker so se tekstilna podjetja zavedala, da kakor hitro bodo plačilne razmere na podlagi porasta draginje urejene samo v onih podjetjih, koder je delavstvo organizirano, nastane nevarnost, da se tekstilno delavstvo prične gibati in pristopati v svobodne strokovne organizacije. To je bil vzrok, da so tekstilna podjetja vsemu delavstvu izboljšala plačilne pogoje. Na ta način so podjetja stodoletno dosegla svoj namen, delavstvo kljub vsem težavam, ki jih preživlja, še vedno v veliki večini živi izven strokovnih organizacij, kljub temu, da ima jasne dokaze, da je vse to priborilo organizirano delavstvo.

Posledica tega je, da delavstvo pričakuje rešitve od povsodi drugod. Samo tega si ne pusti dopovedati, da je rešitev v njemu samem. Tako se vedno sliši, da je dolžnost oblasti, da potom raznih uredb in zakonov uredi mizerne razmere delavstva. V resnici izšla je nova uredba o minimalnih plačah, ki določa temeljne urne mezde 4.75 din za tekstilno delavstvo. Delavstvo je pričakovalo, da bo s tem zopet nekaj brez vsake borbe doseglo. Zgodilo se je pa popolnoma drugače.

Draginjske doklade, katere je delavstvo zaradi porasta draginje pridobilo, so podjetniki enostavno prišli k stari temeljnimi unim mezdami. S tem so zadostili zakonitim predpisom, delavstvo je pa zopet enkrat ostalo praznih rok. V podjetjih, koder je delavstvo organizirano, si je priborilo boljše delovne pogoje, kljub temu, da se je temu upirala Zveza tekstilnih delodajalcev. Zopet nov stvaren dokaz, da si bo ravno ono delavstvo krojilo boljše usode, ki je organizirano.

Pred časom so delavski zaupniki iz neke tekstilne tovarne posredovali pri merodajnih oblasteh glede ureditve nekaterih delovnih razmer. Obenem so tudi omenili nepravilno stališče, ki se je zavzelo glede upravljanja podpornega fonda, kakor so to predlagale in zahtevale svobodne strokovne organizacije. Izjavilo se jim je, da se želja istih ne more upoštevati, ker ne predstavljajo delavstva, ker isto ni organizirano. Marsikaj bi svobodne strokovne organizacije izvojevale in dosegle, ako bi bilo delavstvo organizirano. S tem je zopet podan jasen dokaz, da bo delavstvo je toliko pomnilo, v kolikor bo zavedno. Ne samo številčna moč, ampak moč organiziranega delavstva je barometer za višino delavske zavednosti in skupnosti.

Zalostno je edino to, da delavstvo skoraj vse svoje duševne zmožnosti izrablja v meščanski družbi pri ljudeh, ki mu danes režejo tako malenkosten kos kruha. Vsepopovsod se ta delavec izživlja. Njegovo javno udejstvovanje se izčrpava vsepopovsod, samo tam ne, koder bi bilo zanj najkoristnejše. Malomeščanska družba ga izrablja v svoje bistvene namene, ki se izražajo v tem, delavnega človeka pridržati sebi, obdržati mu nepravilno pojmovanje o resničnosti potrebe po skupnosti in enotnosti. To se je v današnjem času malomeščanski družbi v veliki meri tudi posrečilo. Delavec si je v sebi ustvaril misel, da bodo že drugi za njega delali in mu krojili usodo, on sam bo pa samo užival, kar mu bo kateri pridobil. Trdno je uverjen, da on ni zato poklican, da bi sam stopil v javno življenje, v njem delal in mu tudi dajal smer. To mišljenje so mu dali tisti, ki hočejo nad njim imeti gospodstvo in nikakor ne pustijo, da bi sam kaj ustvarjal ali gradil.

S temi pogledi stopa zaveden tekstilni delavec v novo leto, zavedajoč se, da je izmed vseh ravno on najbolj prizadet. Mali zaslužki, ki znašajo povprečno 600 din na mesec, ob tej

visoki draginji ga življenjsko tirajo v pogubo. V zimskem času, ko potrebuje za obutev in kurjavo več zaslužka, dela v skrajšanem delovnem času. Koliko časa bo to trajalo, ne vemo, ker je vse odvisno od uvoza surovin — bombaža in zunanjih gospodarskih prilik in tudi delavske borbenosti. Vse to tirja od merodajnih činiteljev več pažnje. Nujno je, da se za to vprašanje zanimajo ljudje, ki v našem gospodarskem življenju zavzemajo važna mesta, s tem pa seveda tudi vso odgovornost. Ako bi naš tekstilni delavec, ki po številu zaposlenosti v Sloveniji zavzema prvo mesto, bil gospodarsko uničen, bodo s tem prizadeti tudi naši gospodarski krogi. Nihče si ne sme misliti, da delavec ne ve koliko časa se sklepajo razne pogodbe za uvoz bombaža. Vse to on dobro zasleduje in vidi, da se odgovornim gospodarskim krogom tekstilne industrije pri izvrševanju tega prav nič ne mudi. Lahko njim, ko so si v letih dobre konjunktore ustvarili dobičke, ki pri veliki večini gredo v težke milijone. Zaradi tega se tem gospodom pri nabavi oziroma uvozu bombaža nič ne mudi. Vzrok temu je, da ankete, ki so se tekom leta vršile od strani strokovnih organizacij, niso imele odziva, pa čeprav so bile objavljene v vsem meščanskem časopisju. Nihče ne more trditi, da se delavstvo ali strokovne organizacije za to preceje vprašanje niso zanimale. Zato delavstvo glede tega odvrča vsako krivdo, ako bi jo kateri hotel zaradi tega valiti na delavstvo.

Na drugi strani pa delavec, ki je v vseh štirih letih stal takorekoč osamljen v borbi za svoje osnovne pravice, poziva neorganizirane delavce po tekstilnih tovarnah, da tudi oni prično s pozitivnim delom. Ako bi delavstvo le malo pozitivno sodelovalo pri ureditvi delovnih in plačilnih razmer, bi bila marsikatera bridkost in krivica, ki se dogaja po tekstilnih tovarnah, prihranjena. Dokaz temu so tovarne, koder je delavstvo organizirano. Več stanovske zavesti, zaupanja v samega sebe, pa se bodo pričele težke razmere izboljševati. Marsikaj bo treba storiti. Doseglo se bo pa to takrat, ko delavec ne bo več sodeloval pri raznih organizacijah čisto meščanskega porekla, koder se ne vzgaja v stanovski ideji, ampak se mu umetno vcepja miselnost, ki mu ne prinaša rešitve, ampak čimvečje zaslužjenje od strani današnje kapitalistične človeške družbe. To je največja rak-rana v življenju našega delavstva. Ko stopamo v novo leto, skušajmo pri sebi pričeti, da bomo lahko rešili vsa druga važna vprašanja. **Pestotnik J.**

Najlepše

novoletno darilo:

DELAVSKI KOLE-DARČEK 1941

Skalovec je odtaval dalje. Opetekal se je preko parka, kjer ni bilo žive duše razen jate zanikanih, zavaljenih, črnih kavk, in se znašel v četrti samih vil sredi vrtov. Začelo se je že mrščiti.

Miroslav Majnik je bil član meščanske advokatske družine, ki je s svojo miselnostjo koreninila v izumirajoči polpretekli dobi. Tisti čas je sedel v družbi svojega papana in mamic v obednici. Bil je bolj kratke postave, a precej zajetnega života, rdečega in zalitega obraza z neznatnimi očmi in debelimi, malo naprej štrlečimi ustnicami, zlato obrobljenimi očali, kodrastimi lasmi in črno umetniško pentljo, čeprav še nihče ni videl nobene njegove umetnine. Milostljivi, ki je bila, preden se je poročila z doktorjem, navadna, a mična natakariča v neki mestni gostilni, kamor je mladi advokat rad zahajal, se je — v skladu z njenim prejšnjim družabnim položajem — stožilo po zabavi. V problematiko visoke politike zatopljenemu soprogu — bral je namreč časopis — je namignila, da bi šla rada nocoj v kavarno, kino, gledališče ali kamor keli. Oni ji je bil precej pripravljen ustreči. Sinko-edinko se je medtem vneto zalagal z mastno svinjsko pečenko in belim pekovskim kruhom ter si tešil žejo z zlato kapljico iz doma-

čega vinograda. Majnikovi so namreč imeli na Štajerskem svojo pristavo, ki jo je oskrboval viničar. Ta je dobival kot nagrado za gnojenje, okopavanje, škropljenje, obrezovanje, branje in kar je še takega dela okoli trte brezplačno sobo v hiši, ki bi se brez njegovega že zdavnaj zrušila. Nenadoma je pozvonilo. »Prav sedaj jih je moral vrag prinesiti!«, se je jezil sam zase Miroslav, »ko je stari še doma«. Dr. Majnik je bil namreč grozen stiskač in ničesar se ni tako bal kot obiskov, čeprav mu je na drugi strani ugajalo, da bi bil stalno obdan od prijateljev in častilcev. »Sicer pa nič ne de.« se je zbral in opogumil sin, »ga že kako pogovorim.« »Papa!«, je nadaljeval glasno. »Par kolegov sem povabil za danes k nam na prijateljski večer. Malo bomo vrgli karte, zapeli in kakšno rekli. Saj nimaš nič zoper?« »Se razume, seveda ne!«, je odgovarjal zadovoljno oče, ki mu je bilo na tem, da si tudi sin polagoma pridobi znanec iz imovitejših in uglednih rodbin in se tako začne družabno uveljavljati. Medtem, ko je doktor pomagal svoji ženi, ki se je pokrila s čudovito oblikovanim klobukom z ogromnim, veličastno se pozibavajočim peresom, obleči dragocen krznen plašč in sam zavaroval svoje občutljivo telo s fino črno suknjo in glavo s cilindrom ter si prižgal debelo portoriko, je sin, tak kakor je bil pri mizi, z mastnimi ustmi in z belo servijeto pod brado, odvihral v vežo, hrupno odklenil z železjem obita vrata in zakričal: »Pozdravljeni!«

Najlepše

novoletno darilo:

Delavski koledarček 1941

Kmalu potem, ko sta gospod doktor in njegova so-

proga odšla v mesto, je pozvonilo vdrugeč. Prišli so Miroslavovi tovariši v rumenih usnjenih rokavicah, mehkih klobukih in v debelih gigrskih suknjah s spredaj zavozljanimi pasovi.

Francka je prav tako celo popoldne prošila po mestu. V mraku, ko so že zagorele ob pločnikih plinovke, ko so začele mežikati raznobarvne svetlobne reklame in se je budilo življenje v nočnih lokalih, je vstopila v trgovsko hišo Godtschmied. Veža je bila polna steklenih vrat, marmornatih stebrov, stopnišč in košatih palm, da bi se bržkone zgubila, če bi je ne srečal vratar in ji pokazal pisarne. Zaradi gosposkega obraza in še kar čednega plašča ni ničesar sumil in jo je pustil mimo. V kabinetu je trgovec slonel sam nad svojo pisalno mizo. Edina prižgana luč z zelenim senčnikom je močno osvetljevala debele knjige. Bilo je že precej pozno, tla pa pogrjnena s preprogami, zato se trgovec ni nikogar nadejal, niti ga slišal priti. Francko je bilo strah v tej mračni samoti. Poleg tega jo je navdajal nekaj živalski vonj, ki ga je bil prostor poln, a kljub temu ni mogla ugotoviti, od kod prihaja, s studom. Niti besedice si sprva ni upala izustiti in že je hotela oditi. Toda saj danes ni še skoraj ničesar izprošila in dalje bi se neopazno tudi zelo težko vrnila. Nekaj mora Ivanu zvečer prinesiti, čeprav bi ji ničesar ne rekel, ko bi tudi prišla predenj praznih rok, saj mu je pomagala na svojo pest. »Oprostite, prosim...«, je dahnila boječe. Trgovec se je zazdelo, da ni sam, da ga je nekdo zalotil pri preštevanju cekinov; zdaj zdaj bo dvignil sekuro, pa bo po njem. Hlastno je segel po nekem predalu, se oprjel nekega predmeta in se ga krčevito držal, z levico pa je dvignil senčnik luči, da bi videl, kdo ga vznemirja. Ko je spoznal, da gre samo za šibko žensko se je pomiril. Lagodno je pospravil svoje knjige in papirje in jih zaklenil. Nato se je pa

obrnil proti njej: »Močno ste me prestrašili. Cesa želite?« »V pomanjkanju živim, prisiljena sem prosjuciti. Če bi bili tako dobri, da bi mi pomagali...«, je s težavo trgala iz sebe besede, ki jih je bogve kolikokrat že ponovila. Trgovec, ki je bil tudi večkratni hišni posestnik, je pričakoval, da mu je kaka najemnica prinesla plačat stanarino. Nič kaj rad ni imel posla s temi nadležnimi berači. V takem primeru je ponavadi telefonično poklical policijo in zadeva je bila rešena: znebil se je neljubega gosta.

(Dalje prih.)

Najlepše

novoletno darilo:

DELAVSKI KOLE-DARČEK 1941

Srečno novo leto želi

G. Budkovič

trgovina z mešanim blagom

BOHINJSKA BISTRICA

Strokovna poročila

Tako ni prav!

Slovensko delavstvo mora doživljati danes bridke preizkušnje, katere preizkušujejo na njegov razne meščanske stranke, ki skušajo delavstvo kolikor mogoče dezinteresirati za strokovno borbo. Delavstvo je torej v težki borbi za uveljavitev svojega delavskega življenja, ki mora prenašati največje težave sedanega časa. Zato je tem bolj žalosten pojav, da delavstvo samo med seboj razkrajajo svojo delavsko enotnost in skupnost, namesto, da bi to utrdilo in še izpopolnilo. Kamniški kovinarji, zaposleni v podjetju »Titan« v Kamniku so sklenili iti v mezdno gibanje in to predvsem zato, ker je draginja tako zelo porasla in presegla za 50% cene, ki so veljale pred letom dni. Poviški, ki jih je delavstvo dobilo med letom so znašali komaj okrog 15%, nekaj so pa v zadnjem času dale tudi minimalne mezde. Vselej kadar je delavstvo začelo mezdno gibanje je imelo težke borbe s svojim delodajalcem. Razumljivo je, da je v tem primeru delavska skupnost in enotnost dragocena nad vse in je vsako cepljenje delavske celote škodljivo.

Delavstvo v tovarni »Titan« je organizirano predvsem v JSZ in SMRJ, precej je pa tudi neorganiziranih.

Z uveljavitvijo novih minimalnih mezd so se zasluzki delavstva nekoliko dvignili, seveda ne vsemu. Nujno je bil potreben nov mezdni podvig in sicer tak, da bodo zvišani zasluzki vsemu delavstvu v celoti, tako onim, ki imajo male in onim, ki imajo večje plače.

Nerazumljivo za ostalo delavstvo je stališče profesionistov, ki so sklenili iti v samostojno mezdno gibanje in zahtevali zvišanje plač samo zase in bili nasprotni, da se zvišajo plače tudi ostalemu delavstvu in to v časih, ko je zvišanje plač vsemu delavstvu nujno potrebno, posebno še onim, ki imajo že itak nizke plače. Tako postopanje je povsem netovariško, za delavstvo nečastno in, kar je glavno, razbija delavsko enotnost.

Zalostno je dejstvo, da je ta podvig podprla SMRJ in ni vplivala na delavstvo, da bi takega koraka ne storilo, temveč je ta podvig razbijanju delavske skupnosti, podprla in kar je glavno, ostali del delavstva izigrala. Profesionisti imajo danes višje plače od ostalega delavstva in je krivično, da ostalemu delavstvu odrekajo izboljšanje. Na raznih sejah medstrokovnega odbora je že bilo sprejeto pametno stališče, da bo mezdno gibanje celotno. Določeno je bilo zborovanje vsega delavstva, na katerem bodo sprejete zahteve. Zgodilo se pa je, da je prav na tisti dan, ko bi moralo biti zborovanje SMRJ delavstvo izigrala in vključeno na raznih sejah, po svojem glavnem tajniku in 5 obratnih zaupniških posredovalca in prosila za zvišanje plač samo za profesioniste.

Delavstvo je bilo nad takim početjem razočarano in za eno izkušnjo bogatejše. Da so takih podvigov za delavstvo pogubonosni nam ni treba posebej poudarjati. Veselo jih je samo podjetje, ki se tega tudi zaveda. Vključ ločeni akciji, v kolikor nam je znano, niso nič dosegli. Je pa to stvar, ki ni v skladu z delavskimi koristmi in se tudi del delavstva v SMRJ sprašuje, le kdo ima od tega koristi?

Pogajanja s KID uspešno končana

Kakor smo poročali v zadnji »Pravici«, so pogajanja s KID sredi preteklega meseca nekako zastala. Podjetje je vztrajalo pri svojem delavski zastopnik pa tudi. Organizacije so se zavedale, da je tako stanje nezdravo, za eno kot za drugo stran. Zato je starešinstvo obratnih zaupnikov sklicalo za 19. t. m. splošno delavski sestanek, na katerem naj bi delavstvo odločalo kako in kaj. Ta sestanek je bil izredno dobro obiskan, saj so se mnogi morali vrniti, ker ni bilo več prostora. Po poročilih zastopnikov organizacij so se oglašili še posamezni delavci. Sklep sestanka je bil, da se zastopnikom delavstva izraža popolno zaupanje in priznanje za dosedanje delo pri pogajanjih, ter se jim je poverilo, da tudi vnaprej delajo po svoji uvidevnosti in upoštevajo položaj ter pogajanja čim uspešneje zaključijo.

Naslednji dan je bila pri podjetju razprava, na kateri je bila podpisana

kolektivna pogodba o izrednem prispevku KID, s katero se je KID obvezala, da bo dala za gradnjo nove bolnišnice Krajevne bratovske skladišnice 1.500.000 din. To široko gesto KID je pač treba pozdraviti in ji dati zasluženo priznanje. Podjetja širom Slovenije pa naj bi jo posnemala. Isti dan se je podpisala tudi kolektivna pogodba o dopolnitvi pravil posebnega pokojninskega sklada KID. S tem popravkom se je znižala življenjska doba na 60 let, namesto dosedanjih 65 ter doba službenih let na 35, namesto dosedanjih 40 let. Tudi to je lepa pridobitev za delavstvo. Na pogajanjih tega dne se je sprožilo tudi vprašanje draginjskih doklad, vendar pa se to vprašanje ta dan še ni zaključilo. Naslednjega dne, to je 21. t. m., pa so bila pogajanja uspešno zaključena; kolikor je bilo v danih razmerah pač mogoče. Uspeh je naslednji:

Za mesec od julija do konca decembra enkratno doplačilo v znesku 253 din za delovno osebo, 170 din za ženo in 50 din za otroke pod štirinajstimi leti. Dosedanje redne draginjske doklade pa bodo po 1. januarju zvišane od dosedanjih 7 din na dan na 15 din, doklada za ženo od dosedanjih 170 din na 280 din ter za otroke od 50 din na 80 din. Celotni učinek je sledeč:

Do naših krajev

Za božične praznike je nenadoma težko obolel naš starosta tov. Gostinčar Jože. Zbolel je na težki hrupi in poklicani zdravnik g. dr. Arko se je z vso resnostjo bal, da pritisne še pljučnica, katero bi pa tov. Gostinčar gotovo težko prenesel. V ponedeljek ga je obiskal naš prijatelj p. dr. Angelik Tominec iz Ljubljane. Ko je bil o boleznih obveščen naš predsednik tov. Žumer, ga je takoj obiskal, da vidi kakšen je dejanski stan bolezn. Toda že pred njegovim prihodom se je tov. Gostinčar okreplil z blagodejnim spanjem, tako da je krizo prebolel prej kot ga je naš predsednik obiskal. Pri obisku našega predsednika se je tov. Gostinčar zelo razvedril in je ves osvežen celo vstal in se pri mizi razgovarjal z njim o domačih razmerah. Naredila sta končno sklep, da bosta v prihodnjem letu še enkrat skupno obiskala Marijino svetišče na Šmarni gori. Želimo tovarišu Gostinčarju popolno okrevanje in da bi storjeni sklep v bolezn tudi res izvršil.

Zimsko perilo • Karničnik. Nebočnik

Kranj

Odbor JSZ v Kranju želi vsemu članstvu in prijateljem našega pokreta srečno in blagoslovljeno novo leto. Svojemu članstvu pa priporoča one trgovine, obrtnike in gostilne, ki oglašujejo v naši »Delavski pravici«. Držimo se gesla: »Svoji k svojim«.

Vsemu članstvu JSZ v Kranju sporočamo, da so uradne ure v prostorih JSZ pri Lukežu vsako nedeljo od 9 do 12 dopoldne in vsak četrtek od 4—7 popoldne. Med uradnimi urami dobijo lahko vsak član potrebna navodila, kakor tudi lahko nove svoje želje potrebe in zahteve, ki jih ima glede delovnih in plačilnih razmer v tovarni. Tovariši in tovarišice poslužite se tega. Ob tem času bodo v lokalu tudi delavski zaupniki, ki bodo vse pritožbe sprejemali.

Duplica

Vsem tovarišem in tovarišicam, ki so se odločili za sv. zakon v letu 1940, tem potom iskreno čestitamo. Ostani zvesti borci za načela pravice in ljubezni v naši Jugoslovanski strokovni zvezi. Le tako si boste lažjaj skrbi, ki bodo v teh časih dvakrat težje. Pogum in naprej!

Vsem članicam in članom, posebno pa še vsem organizacijskim zaupnikom želimo srečno in veselo novo leto 1941. V bodočem letu so nam uspehi zagotovljeni le, če bomo še bolj skupno sodelovali, vsak na svojem mestu gradimo organizacijo, tako v podjetju kakor izven njega. Vzajajmo se vsaj potom sestankov in rednega branja prav vseh članov v »Delavski pravici«. Pa tudi dolžnosti — članarine za JSZ ne zanemarjajte, da bo res popoln red v naši skupini. Pred nami so

Enkratno doplačilo za nazaj znaša 1.620.000 din, draginjske doklade po letu 1941. pa se bodo zvišale od dosedanjih 1.390.000 din povprečno na mesec na 2.600.000 din na mesec. To se pravi, da je porast draginjskih doklad preko 90%.

Novost iz Delavske zbornice

V nedeljo 15. decembra 1940 bi se morala vršiti tako imenovana skupščina ljubljanske Delavske zbornice. Zaradi nenadne smrti dr. Antona Korošca je oblast dovolila, da je bila skupščina že v soboto 14. decembra zvečer ob 6. Bila je zelo kratka. Vršila se je namreč le komemoracija za pokojnim dr. Antonom Korošcem, bil sprejet poročun za leto 1941. in izvršene nekatere izpremembe v vodstvu. O tem bomo poročali v prihodnji številki.

V tej številki omenimo le to, da je odstopil kot predsednik g. Kozamerinik. Tudi ni več v upravnem odboru, ostal je le član plenuma. Predsednik zbornice je postal g. Jonke, urarski pomočnik in predsednik slovenskega dela Jugorasa — ZZD. S tem je ZZD dejansko in formalno zaradi posebnih razmer prevzela zbornico v svoje roke.

Tako je tudi prav. S tem bo nosila vso odgovornost le organizacija s svojim vodstvom.

velike naloge in le v tesni skupnosti jih bomo mogli uspešno reševati. Naj živi borba za pravico in ljubezen tudi v letu 1941. Odbor skupine JSZ.

Šmartno ob Dreti

V nedeljo 5. t. m., ob 2 bo pri Rojtnu širša seja skupine lesnega delavstva. Ker se bodo obravnavala vprašanja, ki zanimajo vsakega posameznega člana, se udeležite sestanka polnoštevilno, da dobite vpogled v delovanje naše organizacije. Vabljeni ste tudi člani iz Gornjega grada in Nove Štife, če že ne morete priti vsi, pa naj pride vsaj po eden, da dobi legitimacije in da sporoči drugim članom, kaj se bo obravnavalo na sestanku. Na sestanku se bo pobirala tudi članarina, da bomo mogli do novega leta poslati centrali v Ljubljano obračune. Nekateri člani so s plačevanjem članarine zelo zaostali in jim bomo primorani ustaviti »Delavsko pravico«, če v kratkem ne poravnajo članarine. Za take člane je ukinjeno tudi vsako

posredovanje. Zato je vsak član, ki ne plačuje redno članarine v škodo celotni organizaciji, največ pa škoduje sam sebi, kajti posameznik danes ne more ničesar doseči, doseže pa lahko svoje pravice le v zdravi in močni organizaciji.

Dol pri Ljubljani

Na Treh kraljev dan, to je 6. januarja, bo ob 8 zjutraj pri »Lenčku« v Klečah sestanek naše skupine. Pogovoriti se imamo važne stvari, zato pridite vsi!

Trbovlje

Zapušča nas staro leto. Leto velikih borb in izkustev, kot skupno rudarjev JSZ. Saj smo mi in naša matica JSZ v tem minulemu letu morali pretrpeti nebroj neprijetnih napadov in neresničnih natolcevanj prav od vseh naših nasprotnikov. V tem prošlem letu se je naša rudarska skupina borila v dvojnih volitvah, pri katerih je kljub vsem nasprotnikom kot prvič dobro odrezala. Saj je bila II. rudarska skupina mnoga leta v trdnih rokah marksistov vseh vrst in prav tako tudi Bratovska skladišnica do pred kratkim. Kljub vsem napadom se naše članstvo in volilci niso dali omajati in so nam zaupali, ker so vedeli, da bomo po svojih močeh delali pravično za delavske koristi. Vse to vedo dobro naši člani in tudi oni, ki še odločno ne stojijo v naši organizaciji. Med tem letom so nas čudno obsojali prav oni ljudje, s katerimi smo veliko let delali skupaj in se borili za boljši obstoj delavstva v rudarski stroki. Prav odločno se moramo ob spominu

na staro leto vprašati, zakaj smo v njihovih očeh kar čez noč postali nekrščanski in ne spadajoči več v sklop krščanskih organizacij.

Pri vsej stvari smo grešili po našem mnenju samo eno. JSZ in njene edinice so hotele postati s svojo organizatorično delavsko politiko samostojen delavski organ. Ne pa več tisti voz, ki bi držal za političnimi strankami ob vsakih volitvah. Ta greh odkrito priznamo. Prav zato smo bili toliko opljuvani z nekrščanstvom in še več, natolcevalo se je, da smo kar idejni komunisti. Mi nismo nikoli s svojimi organizacijami rušili državnega miru, nikoli nismo Cerkve obsojali. Pač pa smo in bomo obsojali ljudi, kateri imajo polna usta krščanstva, nimajo pa nikakih krščanskih dejanj, zlasti za revno delavstvo. Ugovarjali tudi nismo nikoli duhovščini, za katero vemo, da po svojih močeh pomaga graditi ves krščanski red, postavljen po Kristusu. Grajali smo pa in bomo vsakogar, ki mu je vse le dobičkanost, kar je v kvar napredku krščanstva.

Ko ob nastopu novega leta obujamo spomine preteklega. Članstvo pa prosim, da oprostí skupinskemu odboru vse ono, kar se za vas ni moglo doseči in v vašo korist storiti! Ako ste opazovali naše delo v minulemu letu in vso pezo raznih nasprotij s katerimi se je odbor moral boriti, sem prepričan, da smo poleg vseh borb storili za vas to, kar se je storiti dalo.

Pri vsem se pa vprašajte, če ste tudi vi storili svoje do skupine in centrale JSZ, katera nas je v vsem delu dosledno podpirala. Prestopno leto je imelo 366 dni! Ali ste pridobili v tem dolgem času skupini kaj novih sodelavcev, ali ste posečali redno sestanke, na katere smo vas vabili.

Ali niste morda še čez delo odbora zunaj zabavljali in godrnjali in s tem slabili organizacijo, morda neopravičeno in bi stvari lahko uredili znotraj na sestankih z nasveti in s svojim delom v organizaciji. Morda ste se nekateri včlanili, da dosežete hipne koristi po izreku: Malo dati, veliko doseči. Vse tako ravnanje ni bilo pravično in ne v korist splošnemu delavskemu pokretu, za katerega obstoja naša organizacija. Mi ne obstojamo sami zase, marveč tudi za druge, kateri so pomoči potrebni!

Ko pričenjamo novo leto, odpravimo slabosti, delajmo za skupni blagor delavstva po načelih Kristusovih in idejah, katere sta nam začrtala pokojni Krek in Jeglič. V delu pravičen, v molitvi kristjan. Vse kar delamo, delajmo bratsko kot družina, vsa neiskrenost v organizaciji naj odpade. Na vse napade nasprotnikov, odgovarjajmo kot do sedaj z delom, ki nam gotovo rodi uspehe, če bo to delo narejeno za pravice delavcev, katere potrebujejo. Vse naše delo naj se vrši v mejah zakonitosti in prave socialnosti. Mnogo, premnogo dela nas še čaka, zato ob nastopu novega leta z vso vneto pogumno in samozavestno naprej. Vsako delo drugih pozdravljamo, če bo to delo koristno za delavski stan, vsako pa obsojamo, kar kvari delavske težnje in delavsko samozavest.

V tej smeri vam dragi tovariši člani želimo v imenu skupinskega odbora veselo novo leto. Križnik Filip.

Članstvo v ljudno opozarjamo, da se za svoje potrebščine oglašuje le pri trgovcih in obrtnikih, kateri so dali oglas našemu listu »Delavski pravici«. Ravnajte se po izreku: »Svoji k svojim!«

Celje

Naš podvig za izboljšanje plač mizarskim pomočnikom je običal pri gospodih mojstrih na mrtvi točki. Draginja raste, zato je nujno potrebno, da uredimo tudi svoje prejemke. Delodajalci so na račun višjih delavskih plač, ki jih še nikjer ni že precej občutno zvišali mizarske izdelke. Torej dobiček se dela na račun delavskih plač, delavec naj pa živi pri nad 50% porastu draginje s tistimi dinarji kakor pred porastom. Zvišanje plač je bilo samo malenkostno. Mizarji smo še kvalificirani delavci in vendar mnogi ne dosegajo niti minimalne mezde nekvalificiranega delavca.

Oblast je predpisala tarifno lestvico, ki jo bo treba uveljaviti. O vseh teh važnih vprašanjih, ki se tičejo slehernega mizarskega pomočnika se bomo pogovorili na sestanku, ki bo v sredo 8. januarja v prostorih JSZ v Delavski zbornici v Celju. Sestanek bo ob pol 8 zvečer. Na sestanku se bomo pogovorili o ukrepih kako bomo dosegli to, za kar so bili naši delodajalci dosedaj gluhi. Na sestanku naj ne manjka nobenega mizarskega pomočnika.

Razgledi

Kdo bo zmagal, je napovedal minister Goebbels v nekem božičnem članku takole: »Sile osi imajo zmago takorekoč že varno v žepu. To mora danes videti tudi že vsak inteligentni Anglež. Anglija nima danes več možnosti, da bi o izidu te vojne še odločala. Danes lahko samo še zbira, do kakšne meje se bo pustila razrušiti svoja življenjsko važna središča in v kakšnem stanju popolne onemoglosti naj nekega dne kapitulira.« V tej vojni smo slišali že mnogo napovedi državnikov, od katerih smo imeli že priložnost videti, da se niso vse izpolnile. Angleški kralj v svojem božičnem nagovoru mi napovedal gotove zmage Anglije, rekel je samo, da ima angleški narod utemeljeno upanje, da bo vojna zanj ugodno iztekla, da pa čakajo ves svet še težke preizkušnje. Tudi Churchill je napovedal le to, da se bo Anglija borila do konca svojih sil in žrtvovala vse, da zmaga v boju.

Govor Angleškega predsednika italijanskemu narodu je v glavnem povedal, da v Angliji vedo, da italijanski narod ni hotel vojne in da vojne ne potrebuje. Churchill je prečital tudi svoje pismo Mussoliniju in Mussolinijev odgovor angleškemu predsedniku pred vstopom Italije v vojno. Pismo je v glavnem povedalo, da mora Italija v vojno, da izpolni dano besedo Nemčiji in da dobi zadoščenje, ker so države pod vodstvom Anglije leta 1935 hotele Italijo uničiti s sankcijami. Churchill je pozival v svojem govoru italijanski narod, naj pokaže, da se ne strinja s sedanjimi voditelji in se pridruži tistim, ki so proti brezsmiselnim vojni. Končal je: »Na tem razpotju vas, Italijani zapuščam do dneva, dokler ne bo italijanski narod spet sam vzel v roke svojo usodo.«

Spremembe v angleški vladi so zelo značilne zato, kako se angleška vlada vedno bolj sestavlja iz najbolj odločnih politikov. Dosedanjega zunanjega ministra Halifaxa je zamenjal Eden, ki je že tri leta pred to vojno zastopal misel, da bo vojna neizogibna in da sporazum s silami osi ni več mogoč.

Halifax pa je vodil smer popuščenja in je do zadnjega zastopal mnenje, da bo se mogoče kako sporazumeti se z Nemčijo in Italijo. Ko je Churchill pred kratkim povabil na sodelovanje Lloyda Georga, je ta odvrnil, da ne bo vstopil v angleško vlado, dokler bo v njej sedel Halifax. Sedaj bo Halifax prevzel mesto angleškega veleposlanika. Zanimivo je, da sta sedaj v angleški vladi samo še dva ministra, ki sta bila pripadnika tako imenovanega monakovskega sporazuma. Lloyd George je pripadnik leve smeri liberalne stranke ter je dejansko vodil in izpeljal za Anglijo prejšnjo svetovno vojno. Lloyd George je znan tudi kot zagovornik sporazuma z Rusijo. Ravno tako je to zunanje-politično smer zagovarjal tudi Eden.

Dolgo že trajajo pogajanja za premirje med Francijo in Nemčijo. Francija preživlja medtem težke notranje krize, od katerih je bila zadnja odstavitelj Lavala, njegova aretacija ter zopet izpustitev. Ob tej priložnosti je bilo iz časopisja posneti, da bi Nemčija želela dobiti na razpolago francoska pomorska oporišča ter francosko vojno brodogradnjo. Laval da je ta načrt zagovarjal in bil tudi pripravljen zaplesti Francijo v vojno z Anglijo. Petain pa se je takim predlogom uprl in dal razumeti, da ima Francija še polmilijsko armado v Afriki pod poveljstvom Weyganda. Francoska vlada ima še možnost, da prenese sedež v Afriko in od tam vodi odpor proti pretrdim nemškimi zahtevam. Po vseh poročilih je videti, da je Weygand pripravljen pridružiti se Gaulleu ali pa sestaviti svojo vlado, nikakor pa ni pripravljen iti proti Angliji. Če bi se polmilijska francoska armada v Afriki pridružila Angliji, potem bi bila Italija v Libiji napadena z dveh strani. Nemčija s svoje strani je Franciji nudila podporo v tem, da bo pri Italiji posredovala, da Italijani zmanjšajo svoje zahteve napram Franciji. Italijansko časopisje je ob tej priložnosti pisalo, da so italijanske zahteve: Kordofan, Tunis, Nica, Džibuti najmanjše zahteve in da Italija ne popušča.

Božično premirje na frontah je nastalo samo na zapadni fronti med Nemčijo in Anglijo. Letalstvo v tem delu je mirovalo čez praznike. Na albanski in egiptski fronti pa sta se ofenzivi nepretrgano nadaljevali. Angleške in grške čete so na obeh bojiščih bile v prodiranju. Posebno v grškega bojišča prihajajo vesti, da se Italijani pripravljajo na protiofenzivo. O italijanski mornarici v Sredozemlju ni bilo zadnji čas nobenih poročil.

Nova fronta se odpira na mejah Abesinije. Po angleških poročilih so se pričele večje abesinske vstaje na mejah Abesinije. Vstaji so dobro oboroženi z angleškim orožjem.

Smešen je poskus Churchilla, da bi ločil italijanski narod od voditelja Mussolinija. Pišejo italijanski listi z ozirom na zadnjo poslanico angleškega ministrskega predsednika italijanskemu narodu. Obenem pravijo ti listi, da taki poskusi dokazujejo, kako je Anglija slabotna, ker se poslužuje takih političnih sredstev, mesto da bi pokazala svoje vojaške sposobnosti proti Italiji v Sredozemskem morju.

Poselska zveza

Veselo, srečno in milosti polno novo leto, želi vsem članicam in tudi vsem drugim služkinjam Poselska zveza z željo, da pristopijo vse služkinje v svojo strokovno organizacijo in vsaka po svojih močeh dela za uspeh naše Poselske zveze, da bi se razvila v mogočno strokovno organizacijo. Nujno potrebno je, da enkrat postavimo lepši in boljši dom, ki bo v pomoč vsem služkinjam in ki bo odgovarjal razmeram, ker ima sedanji dom tesne prostore in potrebujemo tudi večjo dvorano za razne pri-

Poselska zveza v Ljubljani
vas vljudno vab na
BOŽIČNICO

ki bo v nedeljo 5. januarja 1941
Spored:

1. Zjutraj ob 6 v stolnici sv. maša s skupnim sv. obhajilom. — 2. Ob 5 popoldne v frančiškanski dvorani igra »Križev pot slovenskega dekleta«.

Igra vam pokaže vso plemenitost dobre služkinje. Vsi iskreno vabljeni, služkinje povabite tudi družine, pri katerih ste zaposlene. Ker je precej stroškov, prosimo, da skrbite, da bo dvorana zasedena. Odbor.

Jedilnik

1. Nadevana jajca.
2. Meseni žličniki na kostni juhi in telečji parkelj.
3. Krompirjevi cmoki s sekanico, rdeče zelje s kostanjem.
4. Narastek iz palačink, sladkorčki, čokoladna rolada.

Nadevana jajca: 10 jajc, 10 dkg surovega masla, sardelice, 1 kav. žlica gorčice, kapare in petršilj za okrasitev. Jajca skuhamo trdo, jih olupimo in razpolovimo. Rumenjake pretlačimo in primešamo penasto mešanemu surovemu maslu, pridenemo gorčico in pretlačimo sardine. Z vročico nabrizgamo v razpolovljena jajca in okrasimo s kaparami in petršiljem.

Meseni žličniki: Pečenko ali goveje meso zmeljemo skozi mesni strojček, dodamo jajce, sol, drobtinice, malo kostne juhe. Poskusimo, da se ne razkuha. Kuhamo prav počasi, ko splava na vrh je dobro. Zakuhavamo z žlico.

Telečji parkelj: Na masti zarumenimo male kocke slanine, drobno zrezano čebulo, ko je rumena, dodamo sladko papriko, žlico kisa, na kocke zrezano telečje meso (kare, pleče itd.) pridenemo malo vode in dušimo, da je meso mehko. Nato popražimo meso, dodamo paradižnikovo mezgo in zalijemo. Namesto, da popražimo meso, lahko zgostimo omako z naribanim krompirjem.

Krompirjevi cmoki s sekanico: Napravi krompirjevo testo, ga razvaljaj in namaži s sekanico telečjega ali govejega mesa. Zvij kot štrukelj, ga razreži na kose in napravi iz njih cmoke, ki jih kuhaj v vreli, slani vodi.

Rdeče zelje s kostanji: Zeljnati listi se očistijo, porežejo in skuhamo v vreli, slani vodi, polijejo z mrzlo vodo in dobro nasekljajo.

Srečno novo leto želi

TVRDKA J. WANER

krznarstvo, zaloga klobukov in čepic

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 9

Zahvala

Podpisana se lepo zahvaljujem »Karitas« za takojšnje izplačilo posmrtnine po moji materi Žirovnik Marije. Priporočam vsakomur, da se zavaruje pri »Karitas«.

Kozarje, 28. decembra 1940.

Seliškar Marija, l. r.

V tej polemiki italijanski listi ne omenjajo več zagotovil, ki so jih dali italijanski javnosti v mesecu novembru, da bo namreč do spomladi Anglija izrinjena na vseh postojankah iz Sredozemskega morja.

Smeš in pomilovanje da so izzvali angleški letaki med neapeljskim prebivalstvom, kamor so jih natrosila angleška letala, pravijo italijanski listi. Obenem protestirajo, da se taki letaki dele tudi med italijanske ujetnike. Italijanska poročila so že nekajkrat omenila, da angleška letala nad Italijo mečejo letake.

Napravi prežganje s čebulo in petršiljem ter zalij z vodo ali prežganjem. Prideni zelje, osoli, pred serviranjem dodani kuhan in pretlačen kostanj.

Ostali kostanj pa pomočimo v žganju (karamel) sladkor in okrasimo. V kozico deni presejan sladkor, pusti ga zarumeniti in pomoči vanj kostanj, ki si ga nataknila na zobotrebec in dala na s surovim maslom pomazano desko.

Narastek iz palačink: Napravi osledno testo iz četrta litra mleka. Delaj lahke palačinke, namaži jih z zmeljami in zarumeneli mandelji, sladkorjem in narezanimi rozinami ter zvij in razpolovi. Te kose polagamo v pomazano obliko za narastek v vrstah in nazadnje polijemo s četrta litra mleka in tremi rumenjaki. Pečemo v pečici pol ure.

Čokoladna rolada: 10 dkg čokolade, 5 dkg sladkorja, 7 rumenjakov, 5 dkg mandeljnov, sneg iz 7 beljakov, 5 dkg sladkorja, 5 dkg surovega masla.

V pečici zmešana čokolada se meša s sladkorjem in rumenjaki pol ure. Prideni neolupljene mandeljne, nazadnje sneg, v katerem smo stekli sladkor in raztopljeno surovo maslo. Peči na pomazanem papirju v pekaču.

Mrzlo namažemo s stepeno sladko smetano, vzijemo, nato še v papir in oblijemo s čokoladno glazuro.

Veselo

in zadovoljno
novo leto želim
Jugoslov. strok. zvezi,
vsem odjemalcem in prijateljem.
Delavstvu zagotavljam,
da bo postreženo
točno in vestno,
kolikor bo v
moji moči

Ramšak Franc
trgovec in gostilničar
Črna pri Kamniku

Delavska
GLASILO **PRAVICA**
KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

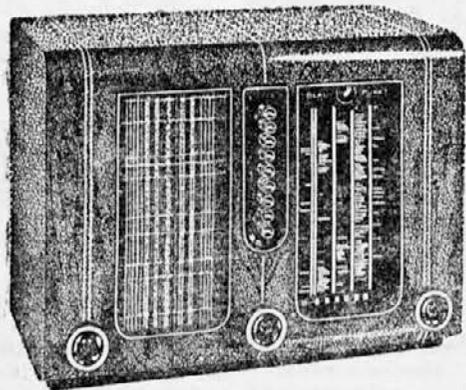
Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon številka 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.908.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din., za četrta leta 10 din., za pol leta 20 din., za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din., letno 70 din.

Urejejo in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcelj »Delavske pravice« Srečko Žumer, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. z. s. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejce)

Srečno, mirno novo leto 1941

svojim odjemalcem in sodelavcem

vošči

»RADIO«

družba z o. z. v Ljubljani

Miklošičeva cesta 7

Veselo in srečno novo leto Vam želijo:

Vsemu delavstvu želi boljše Novo leto!
Božič Jože, Struževo 44

mizarstvo „Sloga“, Kranj

RIHTAR MIHA
trgovina z mešanim blagom
DOB

Srečno novo leto želi LEOPOLD SULCER trgovina z mešanim blagom PRIMSKOVO-KRANJ	Srečno novo leto želi A. HAFNER ŠKOFJA LOKA kolodvor	Veselo in srečno novo leto želi vsem cenj. odjemalcem Alojzij Stušek, mesar, Bohinjska Bistrica	
Srečno novo leto želi Gorenjska oblačilnica CENCIC STEFAN in KOZEL KRANJ	Srečno novo leto želi in se priporoča GOSTILNA STARMAN ŠKOFJA LOKA (kolodvor)	Srečno novo leto želi KOZOLE PETER trgovina in gostilna BREZNO, p. RIMSKE TOPLICE	Srečno in veselo novo leto želita Viktor in Minka Stušek gostilna Bohinjska Bistrica
Srečno novo leto želi Lekarna Mr. M. RAUCH Kranj, Mestni trg	Srečno novo leto želi Joško Veber trgovina z lesom in mešanim blagom SKOFJA LOKA kolodvor	Srečno novo leto želi Bobnar Franc manufaktura in modna trgovina LAŠKO	Srečno novo leto želi Ivan Rajniš, Laško splošno čevljarstvo
Srečno novo leto želi RESTAVRACIJA „JELEN“ KRANJ ST. V. LIKOZAR	Srečno novo leto želi DIACCI FRANJO splošno krojaštvo SV. JEDERT NAD LASKIM	Srečno novo leto želi VAVPOTIČ FRANJO parna pekarna in krčma LAŠKO	Srečno novo leto želi Posojilnica v Rečici pri Laškem zadruga z omejenim jamstvom
NACE KOKALJ gostilna pri Matičku želi vsem obiskovalcem srečno novo leto	Srečno novo leto želi KUH N JURIJ frizer za dame in gospode LAŠKO 40	Srečno novo leto želi KONRAD PIRNAT krojač LAŠKO	Srečno novo leto želi FRANC PERNEL krojač LAŠKO
Restavracija »Peterček« želi vsem cenjenim gostom srečno novo leto Priporočata se Pavel in Anica Koncilija	Srečno novo leto želi DRAKSLER ZVONKO trgovina z mešanim blagom SMARJETA PRI RIM. TOPLICAH	Srečno novo leto želi Rozin Emilija trgovina z mešanim blagom in gostilna Laško	Srečno novo leto želi JOŽE KOROŠEC mesar BOHINJSKA BISTRICA
Srečno novo leto želi HAFNER LOVRO gostilna Suha 13 ŠKOFJA LOKA	Srečno novo leto želi EMIL PERDIH gostilna mesarija in prekajevalnica LAŠKO	Srečno novo leto želi NABAVNA IN PRODAJNA ZADRUGA zadruga z omejenim jamstvom Rečica pri Laškem	Srečno novo leto želi Hotel Markež BOHINJSKA BISTRICA
Srečno novo leto želi vsem svojim cenjenim strankam LONDER NEŽIKA Suha 64 ŠKOFJA LOKA	Srečno novo leto želi vsem svojim odjemalcem Brelj Janez, čevljar Suha, p. Škofja Loka	Srečno novo leto želi Cirilova knjigarna podružnica Trbovlje-Vode	Zupančič Franc trgovina z mešanim blagom Šmarjeta, Rimske Toplice
Srečno novo leto želi „Trata“ d. z. o. z. trgovina z deželnimi pridelki SKOFJA LOKA kolodvor			Paulič Ivan trgovec Lokauc, Rimske Toplice
			Majcen Marija krčma Lokauc, Rimske Toplice
			Šuštar Ivan pekarna Šmarjeta, Rimske Toplice
			Cvikl Viktor brivec Rimske Toplice
			Blatnik Marija krčma Lokauc, Rimske Toplice

Srečno novo leto želi

Anton Verbič

delikatese, špecerija in kolonialno blago

LJUBLJANA

Srečno novo leto želi

TEODOR RABIČ

Štampilje — Etikete

LJUBLJANA
Miklošičeva cesta 13.

Srečno novo leto želi

A. KASSIG

Uniformske potrebščine

LJUBLJANA

JOŽKO STANOVNIK

trgovina s špecerijo

LJUBLJANA — MOSTE

Ivan Rahne

trgovina in gostilna

MosteSe priporoča na dobro **vinsko**
kapljico in dobro blago
Nizke cene

Srečno novo leto želi

KOZINA ANTON

mehanična delavnica

LJUBLJANA

Šmartinska cesta 8

Srečno novo leto želi

TEREZIJA MARINKO

LJUBLJANA

Šmartinska cesta

Srečno novo leto želi

A. DOLINAR

pekarna

LJUBLJANA

Bohoričeva ulica

Srečno novo leto želi

MILKO SLAMIČ

mesarija

LJUBLJANA, Jegličeva cesta 10

Srečno novo leto želi svojim
cenjenim odjemalcem**IGNAC ŽARGI**

modna trgovina

LJUBLJANA

**SOKOLOV JOŽKO
IN METKA**želita svojim cenjenim gostom
veselo novo leto

LJUBLJANA

Srečno novo leto želi

MARTIN MAHKOTArokavice, nogavice, trikotaža,
pletanine

LJUBLJANA

Gospodsvetska cesta 10

Knjige — vse tu in inozemske

Papir — pismeni s tiskom, risalni in vseh drugih vrst.
Pisarniške potrebščine — tintniki, nalivna peresa, računske knjige, sejni zapisniki, mape, registratorji, kuverte in pisma z napisom, risalna in tehnična orodja — vsega velika izbira. — Šolske potrebščine, vse za šolo in dom. — Albume za znamke, slike in razglednice. - Naročajte vse pri največji trgovini te vrste**NOVI ZALOŽBI**

v Ljubljani, Kongresni trg št. 19

A. LEGATšpecerija, delikatese, zajtrkovalnica
Ljubljana, Miklošičeva cesta, tel. 33-95

Srečno novo leto želi

IVAN SAX

konfekcijska trgovina

LJUBLJANA

Mestni trg

Srečno novo leto želi

IVAN MAČEK

gostilna

LJUBLJANA

Cankarjevo nabrežje

Medič Zankltovarne olja,
lakov in barv

Lastnik

Franjo Medič Ljubljana
Maribor
Beograd
Novi Sad
Medvode
Domžale

Srečno novo leto želi

PAVEL STRGULECizdelovanje posteljnih mrež
in železnih postelj

LJUBLJANA

Gospodsvetska cesta 13 (Kolizej)

Telefon 38-37

Srečno novo leto želi

BAJDA MARIJA

manufakturna trgovina

LJUBLJANA

Srečno novo leto želi

A. GUTNIK

mesarija in prekajevalnica

LJUBLJANA — GLINCE

Podružnici:

Tržaška cesta št. 8.
Rožna dolina, Cesta V št. 13

Najtrpežnejši strojek je

CONTINENTAL

Samoprodaja:

Ivan Legat Ljubljana
Prešernova 44Maribor
Vetrinjska 30

Srečno novo leto želi

Restavracija**„PRI ŠESTICI“**

LJUBLJANA

Tyrševa cesta

Franc Slamičtvornica mesnih izdelkov
in velemesarija

LJUBLJANA

Gospodsvetska c. 6, tel. 29-73

Podružnici:

Prešernova ul. 4, tel. 22-56,
Napoleonov trg, tel. 39-75.

Moderni šlagerji

za ples in petje
na ploščah

LJUBLJANA

Zahtevajte brezplačne sezname!

Veselo in srečno novo leto želi vsem
svojim odjemalcem ter se še na-
dalje priporoča**INKA STROJANŠEK**

manufakturna trgovina pri »Zvonu«

LJUBLJANA

Pred škofijo 21

Mirno in srečno novo leto 1941.
želi svojim cenjenim odjemalcem**JOŽKO OLUP ml.**

LJUBLJANA

Stari trg 1.

Srečno novo leto želi:

Fran BrcarV zalogi ima gonilne jermene ter
vse potrebščine za mline in žage

LJUBLJANA

Kolodvorska ulica 35

Srečno novo leto želi in se priporoča
lekarna**DR. G. PICCOLI**

LJUBLJANA

nasproti nebotičnika

Srečno novo leto želi

JOŽKO ROZMANmesarija in izdelovanje kranjskih
klobas

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta

Srečno novo leto želi

A. E. SKABERNE

LJUBLJANA

Srečno novo leto želi

Ivan Krušič

mesarija

LJUBLJANA-MOSTE

Bezenškova ulica

Podružnica: Knezova ulica

Srečno novo leto želi

Ignac Banko

gostilna

LJUBLJANA

Šmartinska cesta

Srečno novo leto želi

MATEJ OREHEKmodna trgovina, zaloga »ORO« in
»ZIRI« čevljev domačega ročnega
izdelka

LJUBLJANA

Kolodvorska ulica 26

Lončar-Raška-Starec

modna manufaktura

Ljubljana

Francišškanska ul. 3

Srečno novo leto želi
Schneider & Verovšek
 trgovina z železnino
LJUBLJANA
 Tyrševa cesta

Srečno novo leto želi
Krsto Zanimovič
 gostilna
LJUBLJANA-MOSTE
 Pod Ježami

Veselo in srečno ter blagoslova polno novo leto želi svojim cenj. odjemalcem
FRANČIŠKA IN IVAN JAVORNIK
 mesarija
LJUBLJANA
 Wolfova ulica

Veselo in srečno novo leto želi svojim cenjenim gostom
GOSTILNA KAVERNA
LJUBLJANA
 Vilharjeva ulica 43
 ter se priporoča za nadaljni obisk lastnik
IVAN DOVIČ

Srečno novo leto želi
RODIČ ALOJZIJ
 trgovina z mešanim blagom
KAMNIK

Srečno novo leto želi
J. ŠINKOVEC
 lastnik R. Vizovišek
 manufaktura — galanterija
KAMNIK

Srečno novo leto želi
VILKO CERAR
 urar, očala, radio aparati, šivalni stroji
KAMNIK

Srečno novo leto želi
F. KIMESVINGER
 železnina, steklo, porcelan, barve
KAMNIK

Srečno novo leto želi
TAVŽEL LEOPOLD
 pekarna
KAMNIK

Srečno novo leto želi
BOMBAČ BOŽIDAR
 trgovina z mešanim blagom
KAMNIK

J. Kramar
 manufakturna trgovina
KAMNIK
 želi cenjenim odjemalcem srečno novo leto

Srečno novo leto želi in se priporoča
ŽIROVNIK GIZELA
 »Grajski dvor«
KAMNIK
 Toči dobra štajerska vina. — Dobra kuhinja

Srečno novo leto želi
J. KARO
 trgovina z mešanim blagom
KAMNIK

Srečno novo leto želi
GUSTAV SLATINŠEK
 mehanična delavnica, trgovina s šivalnimi stroji, radio aparati in kolesi
KAMNIK
 Maistrova ulica

Srečno novo leto želi in se cenjenim odjemalcem še nadalje priporoča
JOŽE MOŽEK
 mesarija
KAMNIK

Srečno novo leto želi
AMBROŽ NANDE
 mesar
SUTNA — KAMNIK

Srečno novo leto želi
PEREGRIN
 avtopodjetje
KAMNIK
 Avtobusi za izlete in tovorni avtomobili vedno na razpolago!

Srečno novo leto želi
RADEJ DRAGO
 veletgovina z mešanim blagom
TRBOVLJE

Srečno novo leto želi
I. DELAVSKO KONZUMNO DRUŠTVO
 trgovina na Vodah
TRBOVLJE

Srečno novo leto želi
PETRETIČ MAKS
 frizerski salon
TRBOVLJE

Srečno novo leto želi
LAPI FRANC
 splošno čevljarstvo
TRBOVLJE

Srečno novo leto želi
KOZINA KAREL
 slašičarna
TRBOVLJE

Srečno in zadovoljno novo leto želi svojim gostom
 gostilna
PURNAT IVAN
BOČNA

Okrajna hranilnica na Jesenicah v hotelu Triglav

Srečno in veselo novo leto vsem svojim gostom želi gostilna
Rojtnova, Šmartno ob Dreti

Srečno in blagoslovljeno novo leto 1941 želi vsem svojim cenjenim odjemalcem
FERDO REMIČ
ŠMARTNO OB DRETI

Veselo in srečno novo leto 1941 želi svojim odjemalcem in gostom
MARIJA PURNAT
 gostilna in trgovina —
ŠMARTNO OB DRETI

Srečno in veselo novo leto 1941 želi vsem svojim cenjenim odjemalcem trgovina
SLAPNIK
ŠMARTNO OB DRETI

Srečno in mirno novo leto želi vsem svojim cenj. odjemalcem manufakturna trgovina
J. A. KRAMAR
GORNJI GRAD

Prvo delavsko konzumno društvo
 s svojimi poslovalnicami
Sava-Javornik
Dobrava-Bled
Pristopnina din 1.— • D e l e ž din 25.—

 Srečno novo leto želi
LEKARNA ŽABKAR
JESENICE
 nasproti hotela »Triglav«
 kjer dobite zdravila na recepte bratovske skladišnice

MARTIN JOVANOVIČ
 gostilna pri Bremcu
JESENICE

Srečno novo leto želi
POŽENEL STANKO
 parna pekarna
JESENICE

Srečno novo leto želi
LEVIČNIK MILAN
 urar in juvelir
JESENICE

Srečno novo leto želi
BERNIK IVAN
 mesar
JESENICE

Čufer Andrej — Jesenice
 gostilna in trgovina

KOŠIR JOŽE • JESENICE

Srečno novo leto želi
TURNŠEK Z.
 trgovina s steklenino in porcelanom
JESENICE

Srečno novo leto želi
JOŽI PAAR IN DRUG.
 mesarija
JESENICE

Srečno novo leto želi
MATKO VOVK
 modno krojaštvo
JESENICE Obrtniška 7

Srečno novo leto želi
ANTON NIKOLAVČIČ
 samostojni trafikant
JESENICE
 nasproti kolodvora

Srečno novo leto želi
ZVEZDA IVAN
 krojač in trgovec
JESENICE
 Cankarjeva cesta

Srečno novo leto želi
MIHELAČ JOŽE
 splošno krojaštvo
JESENICE
 Kralja Petra 14

Srečno novo leto želi
PRINČIČ ŠTEFANIJA
 branjerija in mlekarna
JESENICE

MIMI ŽARGI
 manufaktura, galanterija, špecerija
KAMNIK

ANGELA ROZMAN
 PLETILJSTVO
JESENICE, OBRтна ULICA 24

Manufaktura, galanterija, „PEKO“ - čevlji

VINKO SAVNIK
Radovljica, Jesenice, BledSrečno novo leto želi
KUHAR VIKTOR
trgovina z železnino, zaloga koles
in šivalnih strojev
JESENICESrečno novo leto želi
BAJŽELJ CIRIL
mesar
JESENICESrečno novo leto želi
RABIČ JURIJ
mesar in klobasičar
JESENICESrečno novo leto želi
MARIJA KRAŠOVIC
kolesa, radio, šport, šivalni stroji
JESENICESrečno novo leto želi
BENEDIČIČ FRANC
modno krojaštvo
JESENICESrečno novo leto želi
IVAN STOJAN
splošno krojaštvo
JESENICE-FUZINESrečno novo leto želi
PINTAR ROZIKA
modistinja
JESENICESrečno novo leto želi
HROVAT IGNACIJ
mesar
JESENICESrečno novo leto želi
POLJŠAK MARIJA
gostilna in trgovina
JESENICESrečno novo leto želi
**RESTAVRACIJA
TANCAR**
JESENICESrečno novo leto želi
MARIJA ŠORLI
galanterija in porcelan
JESENICE-FUZINESrečno novo leto želi
PAVLIN FRANC
fotograf in zaloga piva
JESENICESrečno novo leto želi
ANTE MARASOVIČ
dalmatinska vina
JESENICESrečno novo leto želi
ČAR IVAN
mesar
JESENICE
Obrtniška ulicaSrečno novo leto želi
NOČ JOŠKO
brivec
Vodna, železna in trajna ondulacija
JAVORNIKSrečno novo leto želi
GALE MIHAEL
splošno čevljarstvo
SLOV. JAVORNIK 66Srečno novo leto želi
BREGANT JOŽEF
krojač za dame in gospode
JAVORNIKSrečno novo leto želi
HAFNER MARIJA
gostilna
JAVORNIKSrečno novo leto želi
PIPAN JANEZ
modno krojaštvo
JAVORNIKSrečno novo leto želi
ZVEZDA IVAN
manufaktura — krojaštvo
JESENICESrečno novo leto želi
LUKAN FILIP
mesar
KOROŠKA BELASrečno novo leto želi
ZUPAN JOŽEF
splošno čevljarstvo
KOROŠKA BELASrečno novo leto želi
MULEJ JANKO
gostilna
JAVORNIKSrečno novo leto želi
ČERNE JOŽEF
čevljarstvo in spec. za škornje
JAVORNIKSrečno novo leto želi
ČERNE IVAN
manuf., trgovina, modno krojaštvo
JAVORNIKSrečno novo leto želi
Šmid Jožef
splošno čevljarstvo
JAVORNIKSrečno novo leto želi
FRIDO BERNOT
trgovina
JAVORNIKSrečno novo leto želi
**Gospodarska
zadruga**
trgovina, gostilna
JAVORNIKSrečno novo leto želi
ŠKRINJAR VLADISLAV
pekarija
JAVORNIKSrečno novo leto želi
KRAUPP NATALIJA
pri »Kosmaču«
JAVORNIKSrečno novo leto želi
Grile Ivan
manufakturna trgovina
JAVORNIKSrečno novo leto želi
KOBAL JERNEJ
kovač
JAVORNIKSrečno in uspešno novo leto
želi vsem svojim odjemalcem
trrdka**P. MAJDIČ**
„Mercur“ - KranjSrečno novo leto želi
Konc Franc, gostilna
ČIRČICESrečno novo leto želi
ŠTEFE ELA
KRANJ, KlancPRIPOROČA SE **M. KOKL - KRANJ****Alojz Smolej**
kleparstvo in vodovodna napeljava
KRANJSrečno novo leto želi
Marija Krašovec
kolesa, radio, šport, šivalni stroji
PODRUŽNICA KRANJSrečno novo leto želi
BITENC IVAN, KRANJ
kolesa, motorji, šivalni stroji**Gostilna pri Lukežu**
želi vsem svojim gostom srečno in
blagoslova polno novo letoSrečno in veselo novo leto
želi gostilna in mesarija
MREŽAR, ŠT. VID
Telefon 724Srečno novo leto želi
ŠEGREGUR DRAGO
urarstvo, zlatnina, srebrnina
KRANJ
Vidovdanska cesta 15Srečno novo leto želi
vsem odjemalcem
Grm Anica
trgovina s špecerijo in galanterijo
ČIRČICE 51 PRI KRANJUSrečno novo leto želi
Pavla Rabič por. Golob
manufaktura, galanterija
Kranj, Mestni trg 18Srečno novo leto želi
Logar & Kalan
manufakturna zaloga
Lastnik: Srečko Vidmar
KRANJUsnje in čevlarske potrebščine
Kranj, Vidovdanska cesta 7